

Miljøindsatsen i Arktis 1999

Miljøindsatsen i Arktis 1999

Miljøindsatsen i Arktis 1999

Beretningen for 1999 indeholder en gennemgang af aktiviteter og initiativer, der er støttet over Dancea-rammen. Beretningen indeholder endvidere et tema om det globale ansvar og affaldsbehandling i Grønland.

ISBN: 87-7944-250-1

Pris: Gratis

Publikationen kan rekvireres i Miljøbutikken
Læderstræde 1-3, 1203 København K
Telefon 33 95 40 00, Telefax 33 92 76 90

Miljø- og Energiministeriet

Miljøbistand Nord - DANCEA

Danish Cooperation for Environment in the Arctic

Miljøstyrelsen, Strandgade 29, 1401 København K
Tlf. 32 66 01 00. Internet: www.mst.dk

.....
Miljøbistand Nord - DANCEA

Miljøindsatsen i Arktis 1999

Aktiviteter støttet
af Dancea

Indhold

1 FORORD	5
1 DANCEA	6
1.1 Folketingets vedtagelser	
1.2 Administration af Dancea	
1.3 Kriterier for udvælgelse af projekter	
2 DET GLOBALE ANSVAR	10
2.1 Zackenberg og ZERO-programmet	
2.2 Tundraen og drivhusgasserne	
2.3 De biologiske processer i havet	
2.4 Dyrelivet og klimaændringer	
2.5 Det globale ansvar	
2.6 Zackenberg nu og i fremtiden	
3 AFFALDSBEHANDLING I GRØNLAND	19
3.1 Ansvar for miljøet i Grønland	
3.2 Affaldshåndtering i Grønland	
3.3 Landstingets og Landsstyrets initiativer	
3.4 De store uløste problemer	
3.5 Samarbejde inden for Rigsfællesskabet	
3.6 Handlingsplan for affaldsbortskaffelse i Grønland	
3.7 Affaldsforbrænding i Qaqortoq og Sisimiut	
3.8 Planerne for fremtiden	
4 DANCEA-MIDLERNES FORDELING I 1999	27
5 THE ARCTIC MONITORING AND ASSESSMENT PROGRAMME 2. FASE	33
5.1 AMAP projekt-liste	

6	DET ARKTISKE MILJØPROGRAM - VIDENOPBYGNING	47
6.1	AMP-V projektlister	
7	DET ARKTISKE MILJØPROGRAM – KONKRETE TILTAG	59
7.1	AMP-K projektlister	
8	DE OPRINDELIGE FOLKS SEKRETARIAT (IPS) OG NGO'ER MED TILKNYTNING TIL ARKTIS	65
8.1	Projektlister	
9	BILAG	69
9.1	Forkortelser og forklaringer	
9.2	Oplysninger om Danmarks miljøbistand	
9.3	Det rådgivende udvalg for Arktis 1999	
9.4	Koordinationsgruppen for AMAP 1999	

Forord

Årsberetninger risikerer at blive lange og kedelige. Derfor har Dancea valgt i to artikler at sætte fokus på to af de vigtigste temaer for miljøindsatsen i Arktis i 1999:

- Bidrag til klimaforskningen
- Indsatsen for at løse affaldsproblemerne i Grønland

Den første temaartikel sætter fokus på forskningsstationen Zackenberg i Nordøstgrønland, der leverer et vigtigt bidrag til den internationale forskning på klimaområdet.

Zackenberg tager udgangspunkt i den øgede bevidsthed, der er opstået omkring de mulige klimaændringer i Arktis, og gisninger om hvilken effekt disse ændringer kan få for klodens temperaturforhold. Resultaterne fra Zackenberg målingerne udgør ligeledes et vigtigt bidrag til de arktiske landes samarbejde omkring klimaændringer under Arktisk Råd.

På Grønland, såvel som andre steder, har den moderne udvikling ført til stigende mængder affald og problemer med at håndtere affaldsmængderne.

Grønland udarbejdede i 1996 en overordnet plan for affaldsbortskaffelse, og temaartiklen om affald fortæller om nogle af de projekter, der er iværksat som opfølgning på planen. Projekterne symboliserer, at miljøsamarbejdet mellem Grønland og Danmark er blevet intensiveret, og at både den grønlandske og danske befolkning lægger stor vægt på miljøbeskyttelse – i erkendelse af at det sårbare arktiske miljø har krav på en høj grad af miljøbeskyttelse.

Naturligvis indeholder årsberetningen også en mere komplet oversigt over de projekter og aktiviteter, som Dancea har støttet i løbet af året.

Svend Auken

Miljø- og Energiminister

Alfred Jakobsen

Landsstyremedlem for
Sundhed og Miljø

1 DANCEA

Som led i Danmarks internationale indsats under Miljø-, Freds- og Stabilitetsrammen ydes der under Dancea programmet støtte til projekter med et miljømæssigt sigte i Arktis. Under Dancea indgår flere delprogrammer med forskellig fokus og sigte, hvorfor indsatsen måske kan virke kompliceret i sin struktur. I det følgende redegøres derfor kort for baggrunden for miljøstøtten til Arktis og for de prioriterede indsatsområder.

Udgangspunktet for miljøindsatsen i Arktis er den internationale arktiske miljøstrategi (AEPS), der blev vedtaget af Danmark og de øvrige arktiske lande i Rovaniemi, Finland, i 1991. Denne strategis hovedelementer omfatter beskyttelse af menneskene i Arktis med accept af en bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, hvor kulturelle behov så vidt muligt indpasses. Strategien har endvidere til formål at beskytte, genoprette og overvåge det arktiske miljø og som endeligt mål at eliminere forureningen af Arktis.

I overensstemmelse hermed er det overordnede formål for Dancea at sikre en miljømæssig bæredygtig udvikling af især de danske dele af Arktis med særlig vægt på en bæredygtig udnyttelse af de arktiske naturressourcer og på naturbevarelse samt på forebyggelse og begrænsning af forureningen af miljøet i Arktis.

Selvom det arktiske miljø endnu er forholdsvis rent mange steder, har undersøgelser de sidste år dokumenteret, at sundhedstilstanden hos visse befolkningsgrupper i Arktis, og herunder Grønland, er truet som følge af grænseoverskridende forurening med tungmetaller, persistente organiske forurenende stoffer, de såkaldte POPer samt radioaktive stoffer. I forbindelse med de globale miljøproblemer mangler der endvidere tilstrækkelig viden om effekten af klimaændringer og nedbrydningen af ozonlaget i de arktiske egne.

I Grønland har man desuden konkrete miljøproblemer i forbindelse med affald, herunder særlig forurenede områder (hot spots), energiforsyning og energiforbrug til blandt andet boligsektoren og

erhvervsudøvelse i relation til for eksempel turisme og stofeftersøgning. En særlig problemstilling knytter sig til fortidsminder og overudnyttelse af visse levende ressourcer.

Rusland dækker en meget stor del af det arktiske område, og mange områder har store miljømæssige problemer som følge af en hensynsløs udnyttelse af mineraler og fossile ressourcer. Ødelæggelsen af de oprindelige folks traditionelle jagt- og fangstområder tiltager, mens arbejdsløsheden stiger. Den økonomiske krise i Rusland har ramt de oprindelige folk særligt hårdt, og eksempelvis er den forventede gennemsnitlige levealder 20 år lavere end for Ruslands øvrige befolkning.

Den arktiske del af MIFRESTA-rammen - Dancea – omfatter følgende aktiviteter og programmer rettet mod de arktiske egne og deres indbyggere:

- Det Arktiske Monitorings- og Vurderingsprogram (AEPS/AMAP)
- Det Arktiske Miljøprogram – videnopbygning (AMP-V)
- Det Arktiske Miljøprogram - konkrete tiltag (AMP-K)
- Sektorprogram for miljø- og energirigtig renovering af den grønlandske boligmasse og forsyningsvirksomhed
- Støtte til oprindelige folk i Arktis

1.1 FOLKETINGETS VEDTAGELSER

Regeringen fremlagde i 1993 en overordnet handlingsplan for Miljø- og Katastroferammen, som indgik i betænkning 1252/1993 om "Danmarks Internationale Indsats". Handlingsplanen var en opfølgning på Rio-konferencen i 1992 og Folketingets beretning af 18/12 1992 om global miljø- og katastrofebistand. Planen opererede med fire indsatsområder, herunder "Indsatser til beskyttelse af Arktis". I forlængelse heraf fremlagde regeringen den 1. februar 1994 "Delstrategi vedrørende indsatser til beskyttelse af det arktiske miljø", dateret oktober 1993.

I 1999 fremlagde regeringen sin redegørelse af 14. januar om den hidtidige anvendelse af Miljø- og Katastroferammen og den fremtidige anvendelse af Miljø- Freds- og Stabilitetsrammen, og Folketinget har, også i 1999, i vedtagelse V79 opfordret regeringen til en række konkrete indsatser på miljøbistandsområdet, herunder at styrke indsatsen i Arktis med særlig vægt på Grønland.

1.2 ADMINISTRATION AF DANCEA

Siden 1994 har der på Finansloven været afsat midler til en miljøindsats i Arktis - den såkaldte MIKA-Arktis ramme - nu Dancea (Danish Cooperation for Environment in the Arctic). Midlerne til indsatsen i Arktis administreres af Miljø- og Energiministeriet i henhold til Finanslovens rammer samt regeringens redegørelse af 14. januar 1999, Folketingets vedtagelse V79 i 1999 og delstrategien fra 1994.

Administrationen af Dancea er henlagt til Miljøstyrelsen. Dancea er p.t. administrativt delt i fire delprogrammer: AEPS/AMAP, Det Arktiske Miljøprogram-videnopbygning, Det Arktiske Miljøprogram-konkrete miljøtiltag og Oprindelige folk.

I perioden fra 1994 til 1998 er der kun i mindre grad givet støtte til projekter som er relateret til lokale miljøforhold i Grønland. I dag prioriteres indsatserne i retning af yderligere støtte til mere konkrete miljøforanstaltninger og øget støtte til en bæredygtig udvikling. Dette sætter større fokus på følgende indsatsområder:

- Støtte til projekter som skaber miljøbevidsthed samt inddrager lokalbefolkningen i Grønland i miljøarbejdet.
- Støtte til gennemførelse af konkrete miljøforbedrende aktiviteter, såsom forundersøgelser, design, anlæg, herunder etablering af demonstrationsanlæg og i særlige tilfælde drift inden for affaldssekto- ren, energisektoren og vandforsyningssektoren.
- Støtte til at sikre beskyttelse, forbedring og genopretning af den miljømæssige kvalitet samt bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, herunder lokale befolkningers brug af ressourcerne i Grønland.

Disse indsatsområder behandles primært i de to delprogrammer Det Arktiske Miljøprogram - Konkrete Miljøtiltag og -Videnopbygning.

Støtten til det arktiske monitoringsprogram AMAP, der også omfatter miljøbelastningens betydning for menneskers sundhed, prioriteres fortsat højt ligesom den generelle videnopbygning i AMP-V om miljørelaterede emner. Endelig gives fortsat støtte til inddragelse af de oprindelige folk i Arktis i miljøsamarbejde, herunder støtte til Oprindelige Folks Sekretariat i København (IPS).

1.3 KRITERIER FOR UDVÆLGELSE AF PROJEKTER

Ved prioriteringen af støttetilsagn lægges der vægt på en vurdering af projektets mål og forventede resultater i relation til ovenstående prioriterede indsatsområder, og til dokumentation af den miljømæssige væsentlighed og gennemførligheden af indsatsen. Ansøgerens kompetence på de relevante fagområder tillægges også stor vægt.

Der fortrækkes projekter som kan relateres og anvendes direkte til en konkret indsats til løsning af et problem, ligesom benyttelse af eksisterende dansk og grønlandsk erfaring og ekspertise inden for de konkrete fagområder og initiativer foretrækkes. Elementer, som indebærer videnovertførsel til eller videnopbygning i lokale arktiske systemer, eller institutioner, firmaer og lignende vægtes ligeledes højt.

Projektresultater skal afrapporteres fyldestgørende og offentliggøres i en form, som gør resultaterne direkte synlige og anvendelige for relevante målgrupper.

2. Det globale ansvar

Danmark tilsluttede sig i 1991 sammen med de øvrige cirkumpolare lande den arktiske miljøstrategi, AEPS (Arctic Environmental Protection Strategy). En vigtig del af denne aftale er det arktiske monitoringsprogram AMAP, der har til opgave løbende at monitorere og vurdere miljøtilstanden i Arktis. Der er først og fremmest tale om grænseoverskridende forurening med f.eks. tungmetaller og POP'er (persistente organiske forurenende stoffer), men også klimaændringerens betydning monitoreres.

Dancea har siden 1995 støttet det arktiske monitoringsprogram AMAP og har endvidere ydet støtte til etablering og drift af forskningsstationen Zackenberg i NØ-Grønland, der med sit ZERO-monitoringsprogram udgør en vigtig brik, når det gælder iagttagelser af nye balancer i naturen som følge af ændringer i det globale klima.

2.1. ZACKENBERG OG ZERO-PROGRAMMET

"Forurening kender ingen grænser" har det lydt fra miljøbevægelserne i 60-erne, 70-erne, 80-erne og 90-erne. Og forureningen er fortsat både grænseløs og grænseoverskridende.

Igennem det seneste tiår er det nok så meget de miljøproblemer som skyldes de globale klimaændringer, der er i fokus. En lang række steder på kloden simulerer videnskabsfolk en situation, hvor temperaturen er et par grader varmere for derigennem at have mulighed for at tage højde for en eventuel fremtid med højere gennemsnits-temperaturer. Således også på forskningsstationen beliggende 74 grader og 30 minutter nord på Grønlands østkyst ved den gamle fangststation Zackenberg.

Zackenberg Ecological Research Operations (ZERO) består af fem træbarakker og et antal telte, der danner platform for en række aktiviteter fra 1. juni til 1. september hvert år. På stationen er der plads til ca. 20 personer. Aktiviteterne holdes inden for Zackenberg-dalen – et 514 km² stort område afgrænset af vandskel. Heraf er et 10 km² stort område genstand for intense studier.

FANGSTHYTTEN VED ZACKENBERG. FOTO: LARS MOSEHOLM.

Ideen med ZERO-projektet er tredelt. For det første foretages der avanceret og løbende registrering af det lokale klima. Dette er basis for, at man kan sikre biologiske og geologiske data, der er valide med hensyn til, om disse registreringer foregår i et klimatisk set ekstremt eller normalt år. Som anden del af ZERO-projektet foregår der registreringer og iagttagelser af de levende organismer, undersøgelser af de øverste jordlag af elvene og de marine miljøer. Projektet er lagt således til rette, at det skulle være muligt at iagttage ændringer i de biologiske og kemiske processer i Zackenberg-dalen, som enten kan være miljø- og/eller klimaskabte. Miljøovervågning er således det tredje element i ZERO-projektet.

2.2. TUNDRAEN OG DRIVHUSGASSERNE

En række steder rundt om polkalotten foretages der målinger af processerne i tundraen. Et af disse steder er ved Zackenberg, hvor forskere fra Lunds Universitet gennem flere år har været engageret i målinger af udslippet af metan fra jordlagene over permafrostzonen.

Baggrunden er, at sker der en opvarmning af de øverste jordlag, så trænges den permanent frosne del af jorden længere ned. Derved bliver der mere biomasse, der kan frigive metan, der som bekendt er en potent drivhusgas. Pr. enhed er metan 21 gange kraftigere virkende end drivhusgassen kuldioxid. Den korte version er derfor: drivhusgassen kuldioxid øges i koncentration, derved øges temperaturen generelt på kloden og også i Arktis. Permafrostlaget presses ned af opvarmningen, og udslippet af drivhusgassen metan øges. Derved stiger den globale temperatur yderligere.

Denne fulde sandhed er imidlertid langt mere detaljeret. Naturen er ikke bare en passiv sparringspartner. Eller sagt på en anden måde: Der er en lang række feed-back mekanismer – nogle der fremmer den ovenfor beskrevne mekanisme, andre der modvirker. Derfor er det nødvendigt at få registreret og kvantificeret så mange som muligt af de processer, der foregår i tundraen.

For at illustrere dette kan nævnes, at de methan-spisende bakterier, der lever i de øverste luftgennemstrømmede lag af tundraen, er tilpasset en bestemt koncentration af kuldioxid. Disse bakterier spiser så at sige en del af gassen methan, før den når at virke som en drivhusgas. Øges koncentrationen af CO₂, så mister disse bakterier så at sige appetitten, og dermed forsvinder deres klimaregulerende effekt. I dette tilfælde altså et eksempel på, at drivhuseffekten bliver selvforstærkende. Det er sådanne mekanismer, man søger at klarlægge på Zackenberg.

I forsøget på at spå om fremtiden har folkene bag tundra-projektet overdækket nogle forsøgsområder. Derved øges temperaturen. Gennem denne simulering af en eventuelt kommende klimaændring med forhøjede temperaturer kan man undersøge, hvad der sker med methan-udviklingen i de øverste jordlag under disse nye omstændigheder.

2.3. DE BIOLOGISKE PROCESSER I HAVET

I Young Sund, 25 km øst for Zackenberg, leder Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) en række marin-biologiske undersøgelser, der på mange måder er analoge til tundraundersøgelserne. Undersøgelserne fokuserer bl.a. på kulstoffets kredsløb. Udgangspunktet er – nøjagtig som ved undersøgelserne i tundraen – at den globale gennemsnitstemperatur er steget med 0,3-0,6 grad gennem de seneste 100 år.

I de arktiske havområder smelter havisen i større omfang end tidligere. Både dannelsen af ny havis er mindsket, og en stor del af den flerårige havis er smeltet. Perspektivet i dette er, at der ikke dannes så meget tungt saltholdigt havvand som hidtil. Dette kan få kraftig indvirkning på de globale havstrømme. Mekanismen i dannelsen af de globale havstrømme er beskrevet som følger. I de arktiske havområder er fordampningen større end nedbøren. Som følge af dette bliver det arktiske vand kraftigt saltholdigt og synker til bunds, følger havbunden sydover og skaber dér et vandoverskud på den sydlige

halvkugle. Dette overskud af vand strømmer tilbage til den nordlige halvkugle som overfladevand, fordi det på grund af nedbørsoverskud og det tropiske klima er mindre saltholdigt og varmere. Både Vestgrønland, Danmark og hele Nordeuropa nyder godt af dette fænomen i form af Golf-strømmen.

Alene en generel opvarmning af havvandet vil betyde, at der ikke vil kunne optages så meget kuldioxid i havvandet som hidtil. Varmt vand kan indeholde mindre kuldioxid end koldt vand, men lige som tundraen er havet heller ikke en passiv sparringspartner i det globale klimaspil. Netop dette er baggrunden for undersøgelserne i Young Sund ca. 20 kilometer fra Zackenbergstationen, hvor et hold af forskere koncentreret omkring Danmarks Miljøundersøgelser forsøger at afdække det kolde vands biologiske mekanismer og kvantificere kulstoffets kredsløb fra kuldioxid i atmosfæren, gennem de biologiske kredsløb til en mere permanent deponering i havbunden. Spørgsmålet er i hvilket omfang denne transport af kulstof indvirker på de globale klimaforandringer.

Der er imidlertid mange mellemregninger. I takt med at isen smelter, kommer der mere lys ned i havet. Derved øges primærproduktionen, det vil sige, at algerne vokser og formerer sig – og forbruger CO₂. Derved bliver der også mere føde til de næste led i den arktiske fødekæde, osv. Mens alger i de frie vandmasser og tang på havbunden vokser, så får de isalger, der lever i og på havisen, ringere levevilkår. Dette er eksempler på modsatrettede ændringer i havmiljøet. Det er indtil videre uoverskueligt, hvad der bliver slutresultatet for både det globale miljø og for de højere pattedyr i Arktis, hvalrosser, sæler og isbjørne – og dermed også mennesker i Arktis.

2.4. DYRELIVET OG KLIMAÆNDRINGER

Undersøgelserne på landjorden – det såkaldte BioBasis-program – er spredt over en lang række plante- og dyrearter. Vegetationen kortlægges. De levende organismer i jordbunden undersøges. Ynglefuglene optælles og kortlægges. Polarrævene og moskusokserne sættes i

mandtal. Bestanden af lemminger er genstand for særlig opmærksomhed.

Halsbåndlemmingen er en nøgleart i økosystemet i Zackenbergdalen. Man kan populært sige, at den udgør et skæringspunkt og bindeled mellem planterne, de dyr der lever af planterne samt de arktiske rovdyr og rovfugle. Ved at følge svingningerne i bestanden af halsbåndlemminger kan man tolke en større del af, hvad der foregår på landjorden, dels i vegetationen og dels blandt de dyr – sneugle, kjove, hermelin, polarræv og ulv – der lever af lemmingerne. Disse dyrs succes er selvsagt afhængig af mængden af tilgængelig føde, altså antallet af lemminger.

I de korte hektiske sommer måneder er lemmingen jaget af alle sine fjender. Lemmingen lever dog størstedelen af året under sneen. I dette miljø er lemmingens eneste fjende hermelinen, der forfølger lemmingerne i deres gange og vinterreder under sneen.

Bestanden af lemminger svinger meget. Med fire til fem års intervaller kommer der op til tyve gange flere lemminger til verden end i andre år. Årsagen er ukendt. Sandsynligvis drejer det sig om en række samvirkende faktorer. Lige som løsningen af ålens gåde har ladet vente på sig, således arbejdes der flere steder i verden, bl.a. i Zackenberg på at løse "lemmingegåden".

At lemmingen er en nøgleart i det følsomme og komplicerede arktiske økosystem, kan illustreres med følgende eksempel. Lemmingens føde består af pil, rypelyng og græs. Når lemmingen spiser pil, udskiller pileplanten en række forsvarsstoffer, som gør at lemmingen formentlig søger føde på pileplanter, der ikke er bidt af. Dette fører til, at lemmingen må bevæge sig mere og derved udsætte sig for risiko for at blive set og ædt af rovfugle eller rovdyr.

På denne måde er både klima (snedækkets udbredelse og hvor lang tid sneen dækker jorden) og den ligeledes klimapåvirkede vegetation

(udbredelse og eventuelle ændringer i sammensætning samt forsværstofferne) afgørende for halsbåndlemmingens ynglesucces og udbredelse.

2.5. DET GLOBALE ANSVAR

Zackenbergs forskningsstation er placeret i den del af Arktis, der skiller højarktisk fra lavarktisk. Ideen er, at denne placering sikrer mulighed for at registrere ændringerne i de arktiske miljøer, hvis eller de indtræder, bl.a. ud fra iagttagelser af forskellige nøglearter inden for planteriget og dyreriget.

Samtidig er havet ud for NØ-Grønland det sted i verden, hvor man først vil have mulighed for at få nagelfaste beviser for, om havstrømmene er ved at skifte som følge af ændrede temperaturforhold på kloden generelt, og de foreløbige undersøgelser tyder endvidere på en meget stor biologisk aktivitet, hvis betydning endnu ikke er tilbundsående undersøgt.

Perspektivet i forskningsstationerne i Arktis er, at trusler mod det globale miljø først kommer til udtryk i Arktis. Nationalstater, der er beliggende i arktiske områder, har derfor en global forpligtigelse til at følge udviklingen og udføre eksperimenter, der kan foruddiskontere virkningerne af eventuelle klimaforandringer.

Alt i alt kan ZERO-forskningsprojekterne i NØ-Grønland levere et betydningsfuldt bidrag til den internationale forskning på en række områder. ZERO-projekterne og DMUs marin-biologiske undersøgelser kan fungere som "miljøets vagthund" i det høje nord.

2.6. ZACKENBERG NU OG I FREMTIDEN

De logistiske rammer for aktiviteterne på Zackenberg og Daneborg er skabt i et tæt og uformelt samarbejde mellem en kreds af engagerede forskere og en række institutioner. Først og fremmest må nævnes Grønlands Hjemmestyre, der som "ejer" og offentlig myndighed så at sige har lagt område til forskningsaktiviteterne i Grønlands

NATTETÅGE OVER ZACKENBERG FORSKNINGSSTATION. FOTO: LARS MOSEHOLM.

Nationalpark. En helt anden part har været og er Forsvarsministeriets slædepatrulje, Sirius, som med sit hovedkvarter i Daneborg er nærmeste og eneste nabo til forskerne ved Zackenberg og Young Sund. Det uformelle samarbejde mellem den militære enhed og den civile dansk/grønlandske logistikplatform for forskerne er et godt eksempel på en praktisk grønlandsk indstilling til en tilværelse med barske livsforhold i et ekstremt klima og langt fra resten af verden. Her udmøntet i godt naboskab mellem en dansk militær operational enhed, Grønlands Hjemmestyre, Forskningsministeriet samt Miljø- og Energiministeriet.

Zackenberg forskningsprojekterne forestås af og finansieres af en bred vifte af interessenter. De grundlæggende basisprogrammer udføres af Miljø- og Energiministeriet (Bio-Basis), Dansk Polar Center og Geografisk Institut på Københavns Universitet (Geo-Basis) samt ASIAQ i Nuuk (Klima-Basis). Dertil kommer en række andre institutioner som udfører specialundersøgelser på stedet.

Dancea har ydet støtte til flere konkrete tiltag i forbindelse med etableringen af Zackenberg forskningsstationen, og Dancea har siden 1998 indgået som en væsentlig finansieringskilde til driften af ZERO-programmet.

Zero-programmet betragtes af Miljøstyrelsen som et væsentligt bidrag til monitorering af klimaforandringer og disses betydning for Arktis. Zackenberg er derfor en vigtig brik i Rigsfællesskabets bidrag til det arktiske monitoringsprogram AMAP og de dertil hørende klimaundersøgelser. Dancea vil derfor fortsat støtte aktiviteterne ved Zackenberg og Young Sund og arbejde for en varig sikring af stationens virke som Rigsfællesskabets bidrag til monitoreringen af de globale klimaændringer.

3. Affaldsbehandling i Grønland

Affaldssektoren i Grønland har siden begyndelsen af 90'erne undergået store forandringer både i de små bygder og i de større bysamfund. Dansea har bidraget med økonomisk støtte til udvikling af Grønlands affaldssektor mod en større overensstemmelse med de standarder, der er gældende i resten af Rigsfællesskabet. Det drejer sig om støtte til udarbejdelse af handlingsplaner for affaldsbortskaffelse og efterfølgende støtte til projektering og etablering af affaldsforbrændingsanlæg og modtagestationer for miljøfarligt affald .

3.1. ANSVARET FOR MILJØET I GRØNLAND

Januar 1989 blev ansvaret for miljøet i Grønland overdraget til Grønlands Hjemmestyre. Det blev starten på en møjsommelig og vanskelig proces med at tilnærme det grønlandske samfund de miljøstandarder, som på det tidspunkt i flere år havde været gældende i resten af Danmark. Den sydlige del af Danmark havde haft en miljølov siden 1974, men Grønland fik først sin miljølov i form af hjemmestyrets forordning om miljøbeskyttelse, som trådte i kraft 1. januar 1989. Det var en formel start på indførelse af "miljø" både i det administrative apparat i hjemmestyre og kommuner og i holdninger hos politikere og befolkning. Det skulle vise sig, at der var nok at tage fat på.

3.2. AFFALDSHÅNDTERING I GRØNLAND

Et af de miljøproblemer, som sprang i øjnene, var affaldshåndteringen eller rettere manglen på en miljø- og hygiejnemæssig acceptabel håndtering og bortskaffelse. At affaldssituationen var så slem i Grønland i slutningen af 80'erne skyldes bl.a., at det grønlandske samfund var og er i fuld gang med at ændre sig fra et traditionelt fangersamfund til et moderne forbrugersamfund. Man kan sige, at Grønland så at sige blev overhalet indenom af den voldsomme vækst i affaldsmængden, som også resten af Danmark oplever. I Grønland var problemet dog i visse områder klart uacceptabelt set med nutidens øjne. Det skyldtes primært, at der i mange områder overhovedet ikke var opbygget systemer til affaldshåndtering, hvilket selvsagt giver markante problemer, når befolkningstallet stiger, og bosæt-

ningsmønstrer ændrer sig til fastboende. Samtidig ændres livsformen fra en fangerkultur med et minimum af affald til en moderne forbrugskultur, der ønsker at leve i overensstemmelse med resten af Rigsfællesskabets uskrevne konventioner og standarder for affaldsbortskaffelse.

3.3. LANDSTINGETS OG LANDSSTYRETS INITIATIVER

Under det grønlandske landstings forårssamling i 1993 anmodede tinget det grønlandske landsstyre om på næste samling at redegøre for, hvordan man ville forbedre affaldsbortskaffelsen i Grønland. Anmodningen kunne formodentlig opfattes som et klart signal om, at store dele af den grønlandske befolkning fandt situationen for uacceptabel. Landsstyret kunne da også på efterårssamlingen samme år redegøre for tre konkrete initiativer, som allerede var igangsat. Landsstyret havde netop udarbejdet og ikraftsat tre bekendtgørelser

LOSSEPLADS I GRØNLANDSK BY. FOTO: LARS MOSEHOLM.

for affaldsområdet, således at miljømyndigheder og befolkning kunne forholde sig til en formel lovhjemmel på området. Desuden havde landsstyret gennemført en oplysningskampagne for et renere Grønland med det formål at skabe en holdningsændring i befolkningen. Sidst men ikke mindst havde landsstyret igangsat et praktisk fuldskala-forsøg med affaldsforbrændingsanlæg til brug i bygderne.

Landsstyret fremlagde endvidere til landstingets godkendelse et forslag om afsættelse af 5 mio. kr. årligt på finansloven øremærket til miljøteknologisk udvikling af det grønlandske samfund og med særlig vægt på en hurtig implementering af teknologisk simple affaldsløsninger til brug i bygderne. Formålet var klart at sikre denne del af befolkningen et nødvendigt løft på affaldsområdet, som først og fremmest kunne eliminere uacceptable forhold omkring miljø og hygiejne i bygderne. Forslaget fik støtte fra tinget, og det grønlandske samfund har efterfølgende lavet et meget stort og omkostningstungt arbejde for bedring af affaldssituationen i bygderne.

Landsstyret måtte dog på efterårssamlingen i '93 erkende, at der var problemer tilbage i affaldssektoren, som ikke var umiddelbart løselige hverken teknisk eller økonomisk. Det drejede sig om bortskaffelsen af dagrenovationsaffald fra de grønlandske byer samt spørgsmålet om, hvordan mere landsdækkende problemer med miljøfarligt affald skulle løses.

3.4. DE STORE ULØSTE PROBLEMER

Det grønlandske landsstyre havde på egen hånd skabt nogle simple løsninger til brug i de små isolerede landsbylignende bygder, der typisk har 2 - 300 indbyggere. Der var tale om anlæg, som teknologisk og økonomisk var tilpasset den konkrete situation, og hvor formålet var med en rimelig økonomisk indsats at afhjælpe et akut behov.

For de 18 grønlandske byer, der indbyrdes har meget forskellige indbyggertal, spændende fra under 2.000 til Nuuks ca. 13.000, var situationen imidlertid mere kompliceret, og ingen var i tvivl om, at omkostningerne til en nyordning også ville blive af en helt anden størrelsesorden. Hovedbyen Nuuks problemer var grundlæggende løst ved etablering i '80-erne af et traditionelt dansk affaldsforbrændingsanlæg af en type, som også blev brugt i små danske provinsbyer i '70-erne og '80-erne.

Problemet var imidlertid, at udviklingen for affaldsforbrændingsanlæg havde bevæget sig mod langt større anlæg, og de anlæg, man nu manglede, skulle typisk håndtere belastningen fra ca. 5.000 indbyggere. Anlæg i den størrelsesorden kunne bogstavelig talt ikke købes som standardanlæg og desuden manglede en overordnet plan for håndteringen af den grønlandske affaldssituation. På den baggrund indledte landsstyreområdet for miljø drøftelser med Miljøministeriet for at finde en hensigtsmæssig løsning.

3.5. SAMARBEJDE INDEN FOR RIGSFÆLLESSKABET

Parallelt med miljøarbejdet i Grønlands Hjemmestyre udarbejdede den danske regering en delstrategi for indsatser til beskyttelse af det arktiske miljø, som blev forelagt det danske Folketing i februar 1994, og Finansudvalget tiltrådte i maj måned samme år et andragende om bevilling af 17,9 mill. kr. til opfyldelse af regeringens strategi. Det var denne bevilling, der dengang kom til at hedde MIKA-Arktis, og som i dag har betegnelsen Dancea. Senere samme år underskrev den danske miljøminister og det grønlandske landsstyremedlem for miljø en fælleserklæring om dansk/grønlandsk samarbejde på miljø- og naturbeskyttelsesområdet. Det fremgår af både strategi, fælleserklæring og efterfølgende hjemmel i finansloven, at Dancea bl.a. kan støtte udvikling og implementering af nye aktiviteter på miljø-området som er betinget af udviklingen i de internationale normer for miljø- og naturbeskyttelse, ligesom Dancea kan støtte initiativer, som forbedrer det lokale miljø.

“DUMPEN BRÆNDER”. SELVANTÆNDELSE PÅ GRØNLANDSK LOSSEPLADS. FOTO: FRANK SONNE.

3.6. HANDLINGSPLAN FOR AFFALDSBORTSKAFFELSE I GRØNLAND

I 1996 udarbejdede ingeniørfirmaet Carl Bro A/S med støtte fra Dancea en overordnet plan for affaldsbortskaffelse i Grønland. Planen blev afleveret til det grønlandske landsstyre som efterfølgende forelagde planen for landstinget, der tog planens hovedprincipper til efterretning.

Det mest påtrængende problem for den grønlandske befolkning var givetvis spørgsmålet om bortskaffelse af dagrenovationen fra de grønlandske byer. Traditionelt var affaldet i årtier brændt af på en åben ”dump” beliggende i kanten af byen. Det siger sig selv, at en sådan praksis medførte uacceptable røggener for befolkningen, ligesom ”dumpen” selvfølgelig udgør et alt andet end smukt naboskab for byen. Dertil kommer, at en sådan håndtering af affald altid vil

medføre spredning af affaldet på grund af vind, og røgen fra den åbne lossepladsafbrænding vil i stort mål indeholde miljø- og sundhedsskadelige stoffer.

Handlingsplanen pegede på, at udvikling af miljøacceptable forbrændingsanlæg ikke ville være problemfrit, men det vurderedes at være det bedste bud på en acceptabel affaldsbortskaffelse i Grønland. Grønlands Landsstyre valgte at satse på forbrændingsløsningen og holdt sig dermed til den linje, som var lagt med det eksisterende anlæg i Nuuk og etableringen af de lavteknologiske forbrændingsanlæg i bygderne. En medvirkende årsag til valget var givetvis ønsket om at anvende varmeenergien fra affaldet og det faktum, at alternativer som deponeringspladser er meget dyre i anlæg i et klippeland som Grønland.

3.7. AFFALDSFORBRÆNDING I QAQORTOQ OG SISIMIUT

Som opfølgning på affaldshandlingsplanen gav Dancea støtte til projektering af et forbrændingsanlæg tilpasset en grønlandsk by, og endvidere har Dancea efterfølgende givet støtte til Qaqortoq og Sisimiut kommune til selve etableringen af anlæggene. Ingeniørfirmaet Carl Bro A/S har sammen med ingeniør- og arkitektfirmaer i Grønland forestået projekteringen. Anlægget i Qaqortoq blev taget i brug i slutningen af 1997, og anlægget i Sisimiut forventes færdigt i år 2000.

Anlæggene opføres med kommunen som bygherre og driftherre og anlægsfinansieres som udgangspunkt med 50% støtte fra hjemmestyrets landskasse. Danceas støtte, der har beløbet sig til henholdsvis 4 og 3 mill. kr., anvendes til at nedbringe den kommunale del af finansieringen. Dette giver bogstavelig talt lidt luft i de ofte meget stramme kommunale anlægsbudgetter og dermed også en reel politisk og økonomisk mulighed for at finansiere de ekstra initiativer, som naturligt følger efter et første grundlæggende løft af sektoren. Der kan bl.a. være tale om investeringer i udstyr til modtagelse og bortskaffelse af miljøfarligt affald og lignende initiativer.

De to anlæg er bygget af lokale grønlandske firmaer og maskinfabrikken Reka i Års, som har stået for selve maskinleverancen. Anlæggene er i princippet opbygget som et tilsvarende anlæg i Danmark. Det vil sige med mekanisk indfødning, elektronisk overvågning og styring af temperatur og opholdstid m.m., røggaskedel koblet til fjernvarmenet og elektronisk røggrensning – alt er blot meget mindre. Det betyder også, at visse miljørelaterede parametre af praktiske grunde må afvige fra de normer, der har kunnet sættes for de mange gange større anlæg, som findes i f.eks. København.

En anden afvigelse fra de normale danske forhold er de praktiske muligheder for uddannelse af drifts- og vedligeholdspersonale. De små isolerede bysamfund med lange afstande og høje transportomkostninger gør efteruddannelse og brug af specialister til vedligeholdelse til en meget dyr og nogen gange også næsten umulig opgave.

EFTERLADT FUELOLIE FRA FORSKNINGSAKTIVITET. FOTO: FRANK SONNE.

Det er selvsagt et problem, som ikke bliver mindre af, at der er tale om nye arbejdsopgaver i lokalsamfundet, og at anlæggene til en vis grad kan karakteriseres som prototyper. Heldigvis er det grønlandske samfund og den grønlandske befolkning vant til at klare sådanne udfordringer fra andre lignende situationer. Der er dog klart, at de nye anlæg har skabt både en ny type arbejdspladser, men også et behov for efteruddannelse hos driftpersonale og hos de firmaer, som skal deltage i vedligeholdelsen af anlæggene.

3.8. PLANERNE FOR FREMTIDEN

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at de initiativer til affaldsbortskaffelse, som hidtil er støttet med Dancea-midler, har bedret miljøforholdene markant. Både den kommunale administration og borgmesteren i Qaqortoq har således udtrykt stor tilfredshed med det nye affaldsforbrændingsanlæg, som har fjernet tidligere tiders røgplager og andre gener fra "dumpen". Måske bedst udtrykt ved at man nu kan tørre tøj ude uden hensyn til vindretningen fra den tidligere dump.

Det er også Miljøstyrelsens opfattelse, at der i Grønland, både hos landspolitikere og i de enkelte kommuner, er et stærkt ønske om og en stærk vilje til at fuldende det arbejde, der er igangsat med etablering af en tidssvarende og miljøacceptabel affaldsbortskaffelse i samtlige grønlandske byer. Det er en indsats, som er økonomisk krævende både i anlægsfasen og i driftfasen. Dancea har da også modtaget flere ansøgninger om anlægsstøtte fra andre kommuner, og Dancea er indgået i en dialog med hjemmestyrets centrale miljøforvaltning om behovet for støtte til affaldssektoren, både til anlæg, uddannelse og oplysningsarbejde. I dialogen vil også indgå en vurdering af de hidtidige initiativer og mulighederne for hensigtsmæssige alternativer i det videre arbejde med sikring af en tidssvarende og miljøacceptabel affaldsbortskaffelse i alle kommuner i Grønland.

Affaldsbortskaffelse i Grønland vil således også i fremtiden være et prioriteret indsatsområde i Dancea.

4. Dancea-midlernes fordeling i 1999

Miljøbistanden til Arktis administreres i henhold til Danmarks tilslutning i 1991 til den Arktiske miljøbeskyttelsesstrategi (AEPS) samt delstrategien vedr. Arktis. Indsatsen skal bidrage til at sikre

- naturbevarelse og bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne,
- en miljømæssig bæredygtig erhvervs- og samfundsudvikling samt
- overvågning, forebyggelse og begrænsning af forureningen af luft, vand og jord.

Ved administrationen af miljøbistanden bistår Miljøstyrelsen af Det Rådgivende Udvalg for Arktis, koordinationsudvalget for Arctic Monitoring and Assessment Program (AMAP) samt relevante myndigheder og organisationer.

Der er i 1999 givet tilsagn om tilskud til 51 projekter for et samlet beløb på 37 mill. kr., jf. figur 1. Der har været udbetalinger, herunder til tidligere igangsatte aktiviteter, for 25 mill. kr. I de tilfælde, hvor det uforbrugte beløb på et projekt er mindre end tilsagnsbeløbet, tilbageføres differencen til rammebevillingen og vil derfor kunne genbruges til en ny aktivitet.

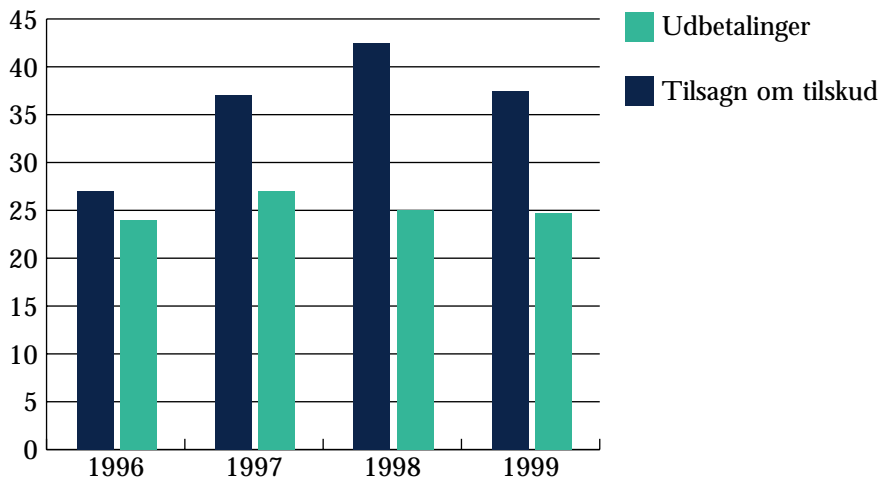
Tilskud til de enkelte delprogrammer i mio. kr.:

AMAP	15,3
DET ARKTISKE MILJØPROGRAM	
• VIDENOPBYGNING	9,8
• ENERGI	2,0
• KONKRETE TILTAG	5,4
OPRINDELIGE FOLK	4,5
I ALT	37,0

Tilskud fordelt på indsatsområder i mio. kr.:

BIODIVERSITET/MONITERING	5,3
GRÆNSEOVERSKRIDENDE/REGIONAL FORURENING	17,8
MILJØPROBLEMER/ADMINISTRATION	4,8
INFORMATION/LOKAL MILJØBEVIDSTHED	5,6
STØTTE TIL OPRINDELIGE FOLK	3,5
	37,0

Figur 1. Tilsagn og udgifter. Mill. kr. 1996 – 1999.

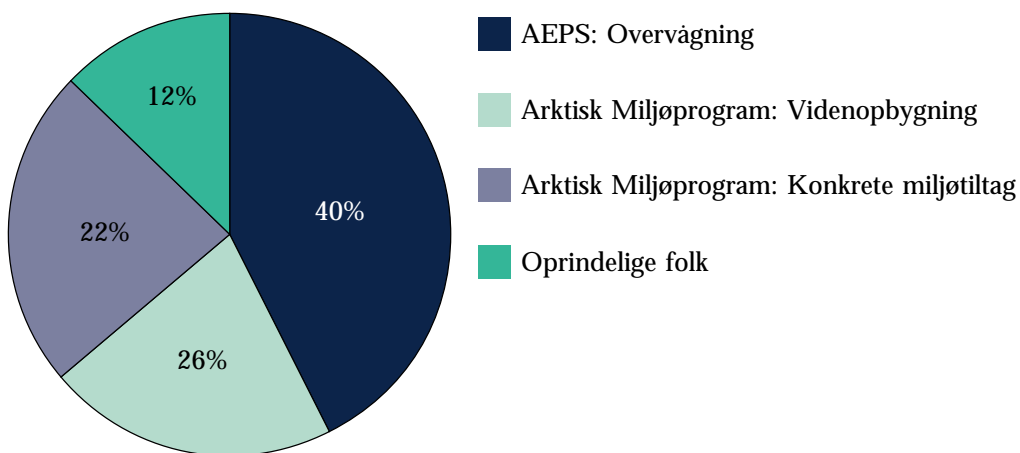

Indsatsen er opdelt i 4 delprogrammer: (1) AEPS/AMAP omfatter den danske del af det arktiske monitoringsprogram AMAP, som er et af 5 underprogrammer under den Arktiske miljøstrategi (AEPS), hvor der er etableret et samarbejde mellem de 8 arktiske lande. (2) Det Arktiske miljøprogram – videnopbygning støtter projekter, der bidrager med dokumentation og ny viden af betydning for løsning af miljøproblemer i arktiske samfund, især Grønland. (3) Det Arktiske Miljøprogram - konkrete miljøtiltag omfatter aktiviteter, som sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø og fremme miljøbevidst-

heden i den danske del af Arktis. (4) Støtte til oprindelige folk anvendes primært til at inddrage de fire oprindelige folks organisationer (Same Rådet, ICC, AIA og RAIPON) i det arktiske miljø-samarbejde. Under delprogrammet afholdes udgifter til drift af De oprindelige Folks Sekretariat i København.

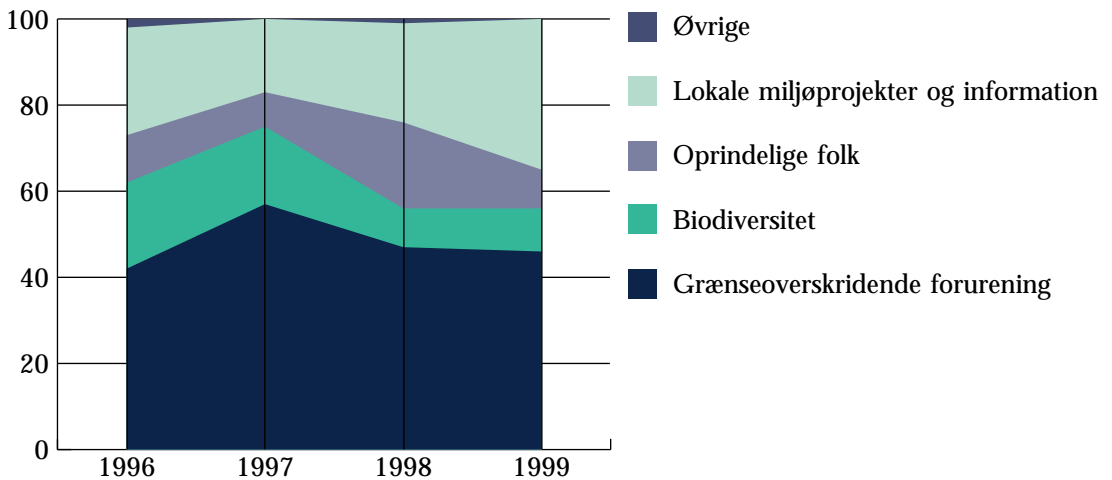
Ca. 40 pct. af bevillingen er i 1999 anvendt til det arktiske monitoringsprogram AMAP, mens 48 pct. er anvendt til Det Arktisk Miljøprogram, jf. figur 2. De resterende midler er anvendt som støtte til de oprindelige folks organisationer. Der er ikke sket væsentlige strategiske ændringer i prioriteringen af indsatsområderne i forhold til året før. Der er dog en tendens til øget støtte til løsning af konkrete miljøproblemer i den danske del af Arktis.

Figur 2. Tilsagn fordelt på delprogrammer. Procentvis fordeling 1999.

Indsatsen omfatter et bredt spekter af områder, jf. figur 3.

Figur 3. Tilsagn fordelt på indsatsområder. Procentvis fordeling 1996-1999.

Indsatsen mod den grænseoverskridende forurening er fortsat hjørnестenen i Arktisk Råds miljøindsats, og Miljøstyrelsens indsats har til formål at sikre, at Danmark lever op til sine internationale forpligtigelser i forbindelse med deltagelse i AMAP programmet. Projektportefølgen under Det Arktiske Miljøprogram vedrører vidensopbygning, information og lokal vidensformidling, biodiversitet og løsninger på konkrete problemer i relation til affald, drikkevand og energi. Resultaterne er bl.a. med til at styrke opbygningen af Grønlands Naturinstitut og styrke hjemmestyreadministrationsen i Grønland. Støtten til de oprindelige folk har resulteret i fortsat drift af de oprindelige folks sekretariat i København (IPS) og en styrkelse af især RAIPON (de oprindelige folks organisation i Rusland).

Administrationen er baseret på et tæt internationalt samarbejde med de øvrige 8 arktiske lande, Grønlands Hjemmestyre og den danske ressourcebase.

Indsatsen har skabt en række konkrete resultater inden for den brede vifte af aktiviteter, og er del af en langsigtet indsats for bæredygtig udvikling, især i den danske del af Arktis. Aktiviteterne er således et vigtigt element i den fortsatte styrkelse af Hjemmestyreadministrationen med henblik på, at administrationen kan tage hånd om egne miljøproblemer.

For en nærmere beskrivelse og vurdering af de gennemførte aktiviteter henvises til de efterfølgende kapitler. De støttede AMAP-projekter i AMAPs første fase har været underkastet et internationalt videnskabeligt review, og er publiceret i et særnummer af tidsskriftet *The Science of the Total Environment*^[2].

Der er i 1999 iværksat en ekstern evaluering af støtten til de oprindelige folks sekretariat, IPS, som forventes at foreligge ultimo 2000.

^[2] Vol. 245/1-3 2000.

AMAPs VIGTIGE UNDERSØGELSESMRÅDER I GRØNLAND.

5. The Arctic Monitoring and Assessment Programme 2. fase

AMAP, som hører under Arktisk Råd, har til formål at overvåge niveauerne af menneskeskabt forurening i Arktis og i rapporter at vurdere deres effekter for miljøet og sundheden med henblik på at rådgive regeringerne om hvilke tiltag, der er nødvendige for at forbedre tilstanden i det arktiske miljø.

2. fase af programmet afsluttes med Arktisk Råds ministermøde i 2002. I perioden indtil da gennemfører Dancea projekter, som har til formål at implementere programmet i Grønland og på Færøerne. Projekterne skal i denne periode producere data, som sammen med data fra de andre arktiske lande vil blive afrapporteret og bearbejdet i AMAPs assessment-rapporter, som udkommer i 2002.

Danceas årsberetning for 1998 indeholder en gennemgang af de prioriteringer, som ligger til grund for udformning af programmet for 2. fase af AMAP.

5.1. AMAP PROJEKT-LISTE

PROJEKTITTEL	HG-modul (mercury and modelling) 123/001-0089
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for atmosfærisk miljø
PROJEKTFORMÅL	Projektet viderefører AMAPs atmosfæriske overvågnings-program fra tidligere år. Sideløbende hermed udarbejdes i samråd med en række eksperter og embedsmænd en redegørelse om optimering af den danske indsats indenfor AMAPs delprogram for atmosfærisk miljø
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Tillægstilsagn kr. 251.000
STATUS	Afsluttet
AFRAPPORTERING	2002 AMAP assessment rapport

ISBJERG I DISKBUGTEN. FOTO: FRANK SONNE

PROJEKTTITEL	Trykning af "Miljøindsatsen i Arktis 1998" 123/001-0164
PROJEKTANSVARLIG	Miljøstyrelsen
PROJEKTFORMÅL	Info/lokal miljøbevidsthed
INDSATSOMRÅDE	Projektstøtte
PROJEKTSTØTTE	Kr. 59.550
STATUS	Afsluttet
PROJEKTTITEL	Climate change and UV-B, Arctic Climate impact assessment 123/001-0147
PROJEKTANSVARLIG	Botanisk Institut, Københavns Universitet
PROJEKTFORMÅL	Projektet stiller dansk ekspertise vedrørende miljømæssige effekter af klimaændringer og øget UV-B stråling i Grønland og på Færøerne til rådighed for AMAPs og Arktisk Råds udarbejdelse af et Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) vedrørende de miljømæssige og socio-økonomiske konsekvenser af klimaændringer og øget UV-B stråling i Arktis.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 50.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	I 2004 publiceres den internationalt udarbejdede ACIA-rapport.
PROJEKTTITEL	Chairman AMAP WG samt rejseaktivitet 1999 123/000-0006
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
PROJEKTFORMÅL	Støtte til udgifter i forbindelse med formandsskabet for AMAP Working Group
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 124.801
STATUS	Afsluttet
PROJEKTTITEL	Videofilm det arktiske dilemma 123/001-0006/17
PROJEKTANSVARLIG	Loke Film

PROJEKTFORMÅL	Genoptrykning af videofilm
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 7.849
STATUS	Afsluttet
PROJEKTITTEL	Støtte til circumpolar map 123/000-0006/18
PROJEKTANSVARLIG	Statens Forurensningstilsyn, Norge
PROJEKTFORMÅL	Støtte til udarbejdelse af en oversigt over ressourcer, der er brugt som følge af oliespild i Arktis
INDSATSOMRÅDE	Info/lokal miljøbevidsthed
PROJEKTSTØTTE	Kr. 55.822
STATUS	Afsluttet
PROJEKTITTEL	Pame-sekretariatet, Island 123/001-0129
PROJEKTANSVARLIG	Pame-sekretariatet, Akureyri
PROJEKTFORMÅL	Støtte til drift af Arktisk Råds sekretariat vedrørende beskyttelse af det arktiske havmiljø
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 150.000
STATUS	Igangværende
PROJEKTITTEL	Workshop om modellering og kilder 123/000-0006/20
PROJEKTANSVARLIG	AMAP-sekretariatet, Oslo
PROJEKTFORMÅL	Støtte til russiske eksperters deltagelse i workshop Grænseoverskridende/regional forening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 35.083
STATUS	Igangværende
PROJEKTITTEL	Human Health data center 123/001-0175
PROJEKTANSVARLIG	Statens Institut for Folkesundhed

PROJEKTFORMÅL	Projektet vedrører videreførelsen af et fælles Arktisk datacenter for opbevarelse af de data, som AMAP Human Health-projekterne i de arktiske lande producerer. Centerets primære formål er at sikre opbevaringen af monitoringsdata og at servicere AMAP i forbindelse med udarbejdelsen af AMAPs Human Health assessment-rapporter. Centret blev etableret i og af Danmark i 1999, og skal ses som et dansk bidrag til AMAPs fælles udgifter. Der findes tilsvarende AMAP-datacentre i andre lande, som opbevarer data fra andre programelementer under AMAP.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 174.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	2002. AMAP assessment rapport
PROJEKTTITEL	Mercury in dated peat bogs 123/001-0176
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
PROJEKTFORMÅL	Projektet vil analysere C-14-daterede, grønlandsk tørv for kviksølv. Formålet er at belyse tidstrenden i den atmosfæriske deposition af kviksølv. Projektet baserer sig på et andet Dancea-støttet projekt, som under AMP-V indsamler, daterer, og analyserer prøverne for bly. Data lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 110.704
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter
PROJEKTTITEL	Biological time trend programme 123/001-0177
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø

PROJEKTFORMÅL	Projektet vil i 2000 indsamle miljøprøver fra en række lokaliteter i Grønland, som under forudsætning af projektets forlængelse i år 2001 analyseres for POPer, tungmetaller og radionukleider. Projektet skal med henblik på efterfølgende assessments tilvejebringe en højere opløsning af tidstrends (1-årige) i udvalgte dele af core-programmet (projekt 123/001-0179 nedenfor). Projektet er i faglig henseende en videreførelse af AMAPs monitoringsprogram, som blev igangsat i 1994.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 374.684
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter
PROJEKTITTEL	Effects of contaminants in Grenland sea polar bear 123/001-0178
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
PROJEKTFORMÅL	Herværende projekt er en del af et større isbjørneprojekt, som også er støttet over AMP-V-programmet, og som også vil søge finansiering fra andre kilder, bl.a. EU. Det samlede projekt har til formål at undersøge niveauerne af POPer og tungmetaller i østgrønlandske bjørne og relatere disse til mulige effekter, og falder derfor naturligt ind under AMAPs effektmonitoringsdel. Herværende delprojekt indkøber 60 bjørneprover i Østgrønland, som på et senere tidspunkt skal analyseres for kontaminanter. Endvidere foretages en undersøgelse af tidsrelaterede, patologiske forandringer på ca. 300 bjørnekranier og 15 hele skeletter fra Zoologisk Museums samlinger, som dækker en periode på mere end 100 år.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 568.600
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

UNGE AF RINGSÆL ENDNU I SIN FØRSTE HVIDE PELSDRAGT, DER IKKE EGNER SIG TIL SVØMNING. MED DENNE PELSDRAGT LIGGER UNGEN NORMALT NEDE I EN HULE UNDER SNEEN VED SIDEN AF MODE-RENS ÅNDEHULLER. FOTO: HENNING THING/POLAR PHOTO.

PROJEKTITTEL	Chemical analyses in the AMAP biological core 123/001-0179
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
PROJEKTFORMÅL	Projektet omhandler analyse for POPer og tungmetaller af miljøprøver, som blev indsamlet i 1999 i det marine og det terrestriske miljø samt i ferskvandsmiljøet i Grønland. Det er tentativt planlagt, at programmet skal indsamle prøver hvert 5. år. Den igangværende runde er den 2. i rækken. Projektet skal på sigt sammen med time trendprogrammet (projekt 123/001-0177 nedenfor) og tilsvarende projekter i de andre arktiske lande bidrage med data vedrørende den geografiske variation i kontaminant-belastning i Arktis og med trenddata. Data lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 1.199.191
STATUS	Igangværende

AFRAPPORTERING	Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter
PROJEKTTITEL	Monitoring and modelling of atmospheric pollution 123/001-0180
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for arktisk miljø
PROJEKTFORMÅL	<p>Projektet er en videreførelse af et AMAP-projekt bestående af 2 monitoringsmoduler og 1 model-modul.</p> <p>Monitering 1, Station Nord Nordøstgrønland: Der gennemføres monitering for en række luftbårne forureningskomponenter på Station Nord i Nordøstgrønland med henblik på at tilvejebringe koncentrationsdata og at vurdere niveauerne af luftforurening og den årstidsbestemte variation, især fra kilder i Europa og Asien. Data fra projektet lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments. Dataene vil endvidere indgå i grundlaget for verificering og videreudvikling af en matematisk model for long range transport.</p> <p>Monitering 2, Vestgrønland: Projektet har til formål at etablere en permanent luftmoniteringsstation i den befolkede del af Vestgrønland. Stationen skal fra andet halvår af 2000 tilvejebringe data vedrørende koncentrationerne af luftbårne forureningskomponenter, som kan anvendes til at belyse årstidsvariationer og trends i niveauerne, samt transport fra det nordamerikanske kontinent. Data fra projektet lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments. Dataene vil endvidere indgå i grundlaget for verificering og videreudvikling af en matematisk model for long range transport.</p> <p>3. Modelberegninger: Projektet skal forbedre eksisterende, matematiske, computer-baserede transportmodeller for Arktis. Disse modeller er en forudsætning for at identificere forureningskilderne og transporten af forureningskomponenterne til og inden for Arktis. Kombinationen af modelberegninger og monitering anvendes til at</p>

vurdere forureningskoncentrationer og deposition i det arktiske område i almindelighed og ved Grønland og Færøerne i særdeleshed og til at vurdere meteorologiske forholds betydning for luftforureningen.

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening

PROJEKTSTØTTE Kr. 2.455.025

STATUS Igangværende

AFRAPPORTERING Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

PROJEKTITEL **Quality assurance persistent organic pollutants**

123/001-0181

PROJEKTANSVARLIG Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for miljøkemi

PROJEKTFORMÅL Hovedparten af POP-analyserne under de øvrige AMAP-projekter gennemføres på laboratorier i Canada. Herværende projekt er videreførelsen af et kvalitetssikrings-program, som gennemføres for de indkøbte POP-analyser. Som en del af kvalitetssikringsprogrammet gennemfører DMU, Afdeling for Miljøkemi analyser for POPer på en mindre del af det grønlandske materiale, som indsamles af andre AMAP-projekter. Analysedata lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening

PROJEKTSTØTTE Kr. 854.992

STATUS Igangværende

AFRAPPORTERING Projektet udarbejder rapporter om resultaterne af kvalitetsikringen

PROJEKTITEL **Flame retardents**

123/001-0182

PROJEKTANSVARLIG Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for miljøkemi

PROJEKTFORMÅL Nyere undersøgelser har vist, at brommerede flammehæmmere ophobes i miljøet og i mennesker. Projektet agter at gennemføre en litteraturgennemgang vedrørende analysemetoder for brommerede flammehæmmere og vedrørende det arktiske miljøes belastning med brommerede flammehæmmere i relation til det europæiske miljø.

Endvidere vil projektet initiere implementeringen af en metode, som skal gøre DMU i stand til at analysere for brommerede flamme-hæmmere.

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 232.520
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Projektet udarbejder en rapport om resultaterne

PROJEKTTITEL **Non-halogenated organic substances**
123/001-0183

PROJEKTANSVARLIG Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for miljøkemi
PROJEKTFORMÅL Projektet er videreførelsen af et AMAP-projekt, som indsamler miljøprøver i Grønland og analyserer disse for PAH'er med henblik på trendmonitoring. Data fra projektet skal lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 500.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

PROJEKTTITEL **AMAP fase 2 - Færøerne**
123/001-0184

PROJEKTANSVARLIG Miljø- og levnedsmiddelkontrollen, Færøerne
PROJEKTFORMÅL Projektet er en videreførelse af et igangværende AMAP-projekt, som indsamler og analyserer færøske miljøprøver for POP'er og tungmetaller med henblik på trend monitorering. Data fra projektet lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 993.212
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

PROJEKTTITEL **Radionuclides 2000**
 123/001-0185
PROJEKTANSVARLIG Forskningscenter Risø
PROJEKTFORMÅL Projektet er en videreførelse af et igangværende AMAP-projekt, som med henblik på trend monitorering for radionukleider skal analysere miljøprøver fra Grønland og Færøerne, som indsamles under andre AMAP-projekter. Projektet gennemføres i samarbejde med Færøernes Universitet. Data fra projektet skal lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.
INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 500.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

PROJEKTTITEL **Human Health fase 2**
 123/001-0186
PROJEKTANSVARLIG Aarhus Universitet
PROJEKTFORMÅL Projektet er en videreførelse af et projekt, som blev startet i 1994, som løbende foretager prøveindsamling og analyse af humane prøver med henblik på at monitorere niveauerne af POPer og tungmetaller i den grønlandske befolkning. Endvidere foretages spørgeskemaundersøgelser af kost- og rygevaner etc. Data lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments. Projektet omfatter desuden - som noget nyt - en human effektmarkørdel (biomarkører), som har til formål at belyse hormonlignende effekter af de aktuelle POP-koncentrationer i befolkningen i Grønland.
INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 2.090.397
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

PROJEKTTITEL	Lead Country function 123/001-0187
PROJEKTANSVARLIG	Aarhus Universitet
PROJEKTFORMÅL	AMAP følger et Lead Country-princip, hvor Danmark har haft hovedansvaret for udformning af et forslag til et fælles monitoringsprogram vedrørende human health, og hvor Danmark har hovedansvaret for udformningen af AMAPs assessment-rapporter vedrørende human health. Herværende projekt har til formål at stille den fornødne Lead Country-ekspertise til rådighed for det internationale arbejde.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 272.155
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Projektet varetager udarbejdelsen af AMAPs assessment-rapport om Human Health i Arktis

PROJEKTTITEL	Drift af det Arktiske Miljøsekretariat 123/001-0188
PROJEKTANSVARLIG	Det Arktiske Miljøsekretariat
PROJEKTFORMÅL	Herværende projekt viderefører i perioden 1. januar 2000 til 31. marts 2001 driften af Det Arktiske Miljøsekretariat, som er placeret i Dansk Polarcenter. Sekretariatet varetager opgaver som programkoordinator for Danmark/Grønland/Færøernes deltagelse i AMAP og for AMP-V. Opgaverne omfatter bl.a., at sekretariatet: <ul style="list-style-type: none"> • er sekretariat for Det Rådgivende Udvalg for Arktis og for Koordinationsgruppen for AMAP og for ad hoc-nedsatte arbejdsgrupper. • bistår Miljøstyrelsen med sekretariatsfunktioner vedrørende projektforberedelse, projektkoordination, projektstyring og projektopfølgning i forbindelse med AMAP- og AMP-V-projekter. • bistår Miljøstyrelsen i sin egenskab af focal point for det danske engagement i AMAP. • deltager i internationale møder og forhandlinger vedrørende AMAP og andre dele af Arktisk Råd, samt varetager sekretariatsfunktioner for danske delegationer i forbindelse hermed.

INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 1.781.250
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Projektet rapporteres kontinuerligt til Miljøstyrelsens projektansvarlige
PROJEKTITTEL	AMAP mødedeltagelse 123/001-0189
PROJEKTANSVARLIG	Det Arktiske Miljøsekretariat
PROJEKTFORMÅL	Det Arktiske Miljøsekretariat bistår Miljøstyrelsen med administrationen i forbindelse med støtte til eksperter og rådgiveres deltagelse i møder under Arktisk Råd, AMAP, AMP,-V og andre dele af Dancea-programmet.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 750.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Projektet rapporteres til Miljøstyrelsens projektansvarlige
PROJEKTITTEL	Dietary exposure/Faroese women 123/001-0190
PROJEKTANSVARLIG	Færøernes sygehusvæsen
PROJEKTFORMÅL	Projektet skal foretage løbende prøveindsamling og analyse af humane prøver med henblik på at monitere niveauerne af POPer og tungmetaller i den færøske befolkning. Endvidere skal der foretages spørgeskemaundersøgelser af kost- og rygevaner etc. Data skal lagres i AMAPs internationale datacentre, hvor de skal danne grundlag for efterfølgende nationale og internationale assessments.
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 1.200.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Rådata afrapporteres til AMAPs datacentre med henblik på efterfølgende bearbejdning og publicering i AMAPs assessment-rapporter

ISFJORDEN VED ILULISSAT. FOTO: FRANK SONNE.

6. Det Arktiske Miljøprogram - Videnopbygning

AMP-videnopbygning støtter projekter, der bidrager med ny viden om miljø- og naturrelaterede forhold i Arktis. Projekterne skal derudover bidrage til en miljømæssig bæredygtig samfundsudvikling i Arktis, især i Grønland. Projekter på Færøerne med arktisk relevans kan dog også opnå støtte.

Projekter under AMP – videnopbygning var i 1999 fortsat opdelt inden for de fire hovedområder: grænseoverskridende forurening, biodiversitet, klimaændringer og ozonlagets betydning.

Desuden var der et særligt ønske om at se projekter inden for områderne:

- Forvaltningsrelaterede forskningsaktiviteter til brug for administration af erhvervsudøvelse med betydning for miljø og natur, herunder undersøgelser med relation til alternativ erhvervsudøvelse, som kan bidrage til økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling i Arktis
- Initiativer som bidrager til øget miljøbevidsthed i lokalsamfundene, eller bidrager til øget viden om miljø og natur i befolkningen
- Initiativer der sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø

6.1. AMP-V PROJEKTLISTE

PROJEKTTITEL	Satellitsporing af kongeederfugl i Vestgrønland efterår og vinter 123/001-0025
PROJEKTANSVARLIG	Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Arktisk Miljø
PROJEKTFORMÅL	Grønlands Naturinstitut Projektet er en undersøgelse af havfuglenes økologi om vinteren i åbentvands-området omkring Grønland. Undersøgelserne skal give viden om efterårstrækket ved Vestgrønland, hvor og hvornår bestanden opbygges i vinterkvarteret, fordelingen gennem vinteren, og hvad der styrer fordelingen samt bestandstørrelsen i åbentvands-området. Dette projekt sigter mod at indfange kongeederfugle i fældeperioden og påsætte satellitsendere med henblik på positionsbestemmelse gennem efteråret og vinteren. Positionsoplysningerne vil bl.a. kunne forbedre effektiviteten af flysurveys til brug for bestandsestimater
INDSATSOMRÅDE	Biodiversitet
PROJEKTSTØTTE	Tillægstilsagn kr. 210.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Danmarks Miljøundersøgelser (eventuelt Grønlands Naturinstituts) serie. Videnskabelige artikler
PROJEKTTITEL	Biodiversitetskonventionen. Grønlandsk Landestudie 123/001-0031
PROJEKTANSVARLIG	Grønlands Naturinstitut
PROJEKTFORMÅL	Projektet er en statusopgørelse over den biologiske mangfoldighed. Formålet er at beskrive mangfoldigheden af planter og dyr samt væsentlige levesteder. Samtidig klarlægges truslerne mod den grønlandske naturs mangfoldighed ud fra en kortlægning af påvirkninger, ressourceudnyttelse, trafik, turisme, forurening o.a. Projektet omfatter indsamling og koordinering af viden om udnyttede ressourcer og Grønlands natur. Formidling af de grønlandske landestudier sker gennem udgivelse af en oversigt over biodiversiteten i Grønland og truslerne mod den formuleret ud fra grønlandske præmisser.
INDSATSOMRÅDE	Biodiversitet

PROJEKTSTØTTE Tillægstilsagn kr. 99.000 til trykningsudgifter
STATUS Afsluttet
AFRAPPORTERING Grønlands Naturinstituts serie

PROJEKTTITEL **Beskyttelse af naturfølsomme områder i Grønland**
123/001-0038

PROJEKTANSVARLIG Grønlands Naturinstitut

PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at styrke grundlaget for Grønlands Hjemmestyres forvaltning af det åbne land. Dette indebærer bl.a. identifikation af nuværende og forventede påvirkningsmønstre for forskellige naturtyper ud fra den forventede udvikling i erhvervs- og fritidsbrug og sammenstilling af tilgængelig viden om beskyttelsesforanstaltninger anvendt i andre tilsvarende lande.

INDSATSOMRÅDE Biodiversitet

PROJEKTSTØTTE Tillægstilsagn kr. 175.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Referat fra workshop om arealfredning som naturbeskyttelsesinstrument i Grønland 26.-28. oktober 1999

PROJEKTTITEL **Kviksølv og PCB i grindehval: hvad er ekstremværdierne?**
123/001-0068

PROJEKTANSVARLIG Miljø- og levnedsmiddelstyrelsen, Færøerne

PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at undersøge variationen i mængden af kviksølv og PCB i grindehvaler fanget ved Færøerne. Dette har baggrund i, at hvalerne efter en grindefangst ved Færøerne fordeles som hele dyr til et antal husstande. Mængden af kviksølv og PCB som den enkelte husstand udsættes for, afhænger således af mængden af disse stoffer i den enkelte hval. Ved at analysere prøver udtaget fra 500 grindehvaler fanget i 1997, vil projektet vurdere hvor høje koncentrationer af kviksølv og PCB, der maksimalt kan forekomme i den enkelte hval, og dermed hvor stor påvirkning den enkelte husstand maksimalt kan være udsat for. Derudover vil projektet ved at sammenligne de fundne mængder af miljøgifte i grindehvaler med koncentrationer fundet 10-20 år tidligere søge at afklare, hvorvidt der er sket en forøgelse i mængden af disse.

INDSAT SOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening
PROJEKTSTØTTE Tillægstilsagn kr. 20.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Fróðskaparrit

PROJEKTITTEL **Oxidation af sulfidholdige materialer, en kilde til tungmetalforening i arktiske økosystemer**

123/001-0103

PROJEKTANSVARLIG Geografisk Institut, Københavns Universitet

PROJEKTFORMÅL At øge forståelsen for de processer der er afgørende for, at tungmetaller så som zink, bly og cadmium frigives og transporteres for senere at kunne optages og akkumuleres i dyr og planter i marine miljøer. Den opnåede viden forventes at kunne bidrage til, at der kan tages effektive tiltag til at begrænse tungmetalforening ved en fremtidig udnyttelse af mineralforekomster i Grønland samt til administrative tiltag til at forbedre de nuværende miljølilstande omkring tidligere mineaffaldsområder i Grønland. Projektet er en videreudvikling af et tidligere (1997) Dancea-projekt "Stoftransport i frossen mineaffald"

MOTIV FRA GJÓGV, FÆRØERNE. FOTO: ANNE B. KLITGAARD, DET ARKTISKE MILJØSEKRETARIAT.

INDSATSOMRÅDE Miljøproblemer/administration
PROJEKTSTØTTE Kr. 500.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Publikationssteder ikke fastlagt. Projekt hjemmeside på internettet

PROJEKTITEL **Den grønlandske befolknings opfattelse af sammenhænge mellem kost og forurening**

123/001-0105

PROJEKTANSVARLIG Statens Institut for Folkesundhed

PROJEKTFORMÅL Projektet har baggrund i skismaet betegnet "det arktiske dilemma", nemlig at den traditionelle grønlandske kost grundet forureningen ikke længere udelukkende er gavnlig for menneskers sundhed. Projektets formål er at skabe viden om den grønlandske befolknings opfattelse af sammenhænge mellem kost og forurening. Projektets resultater vil kunne benyttes i det videre arbejde med at øge befolkningens viden om miljø og natur

INDSATSOMRÅDE Info/lokal miljøbevidsthed

PROJEKTSTØTTE Kr. 130.000

STATUS Igangværende

AFRAPPORTERING Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTITEL **Landskabsopfattelse, lokal viden og bæredygtighed i Grønland**

123/001-0107

PROJEKTANSVARLIG Institut for Eskimologi

PROJEKTFORMÅL Projektformål

Projektets formål er at beskrive, analysere og diskutere divergerende måder at bruge naturen på i Grønland og sætte disse i relation til landskabsopfattelser, lokal viden og udviklings- og bæredygtighedsstrategier. Der tages udgangspunkt i to konkrete konflikter i Sisimiut: Konflikten omkring brugen af indlandet til vintertransport (hundeslæde vs. snescooter) og konflikten omkring brugen af indlandet til rensdyrjagt

INDSATSOMRÅDE Info/lokal miljøbevidsthed

PROJEKTSTØTTE Kr. 850.000

STATUS Igangværende

AFRAPPORTERING En debatbog, debatindlæg i pressen, populærvidenskabelig artikel, videnskabelig artikel. Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL **Fortsatte forvaltningsrelaterede undersøgelser af hvidhvaler**
123/001-0110

PROJEKTANSVARLIG Grønlands Naturinstitut

PROJEKTFORMÅL Med hvidhvalerne som udgangspunkt lægger projektet op til en fremtidig fællesforvaltning mellem fangere, biologer og administration i forbindelse med forvaltningstiltag indenfor hvalerne. Det ønskes således at opnå en forståelse mellem fangere og biologer om de kritiske spørgsmål vedrørende hvidhvalernes udbredelse, antal og vandringer. Desuden at tilvejebringe et bedre videnskabeligt grundlag for forvaltningen. Endelig at informere bredt i Grønland om hvidhvalernes situation, behovet for forvaltning, forholdet mellem fangere og biologer og rådgivning til politikere. Projektet udgør en fortsættelse af et tidligere (1998) Dancea projekt "Forvaltningsrelaterede undersøgelser af hvidhvaler"

INDSATSOMRÅDE Miljøproblemer/administration

PROJEKTSTØTTE Kr. 1.000.000

STATUS Igangværende

AFRAPPORTERING Teknisk rapport i Grønlands Naturinstituts serie. Rapport fra fangerkonference

PROJEKTTITEL **Nordatlantiske vågehvaler: Bestandsstruktur og forurening**
123/001-0111

PROJEKTANSVARLIG Grønlands Naturinstitut

Projektet udgør et "multi-komponent" studium til belysning af de grønlandske vågehvalers bestandsforhold. Studiet har to hovedformål:

- at afklare vågehvalernes bestandsstruktur i Nordatlanten ved at kombinere resultater af genetiske analyser med resultater af analyser af indhold og art af miljøfremmede/-specifikke stoffer
 - at tilvejebringe oplysninger om niveauer og art af indholdet af forskellige menneskeskabte forurenende stoffer i vågehvaler
- Projektets resultater forventes at være relevante ved en vurdering af

henholdsvis, hvorvidt fangsten af vågehvaler i de respektive forvaltningsområder er bæredygtig, samt af befolkningens indtag af miljøfremmede gifte/stoffer gennem konsumering af en væsentlig madressource. Projektet udgør en fortsættelse af et tidligere (1998)

Dancea projekt med samme titel

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende forurening
PROJEKTSTØTTE Kr. 1.100.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL **Effekter af miljøfremmede stoffer på isbjørne i Grønlandshavet**
123/001-0112

PROJEKTANSVARLIG Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Arktisk Miljø
PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at undersøge de østgrønlandske isbjørnes forureningsbelastning og de mulige effekter heraf på reproduktion og overlevelse. Fangerbefolkningen i Østgrønland skal dels informeres om projektet og baggrunden herfor, dels deltage aktivt i projektet via indsamling af prøver og ved at videregive viden angående isbjørnene, herunder om mulige effekter af forureningen. Et vigtigt resultat fra projektet er således udarbejdelse af en informations- og prøvetagningsvideo til de grønlandske isbjørnefangere, samt at udarbejde prøvetagningskemaer til disse. Desuden vil der blive gennemført en interviewundersøgelse blandt fangerne samt afholdt et informationsmøde med fangerne i Scoresbysund

INDSATSOMRÅDE Info/lokal miljøbevidsthed
PROJEKTSTØTTE Kr. 500.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Informations- og prøvetagningsvideo på dansk og grønlandsk.
Diverse publikationer. Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL **Styring af græsningstrykket ved fjeldgræsning med får ved hjælp af indikatorplanter**
123/001-0117

PROJEKTANSVARLIG Konsulenttjenesten for fåreavl
PROJEKTFORMÅL Målet er at finde et lille antal indikatorplanter, som vil kunne anvendes

des som styringsredskab af både færeholdere og konsulenttjenesten ved fremtidig græsningsmonitoring. Dermed kan indsatsen mod erosion grundet fårenes græsning iværksættes på et så tidligt tidspunkt, at problemet endnu ikke har medført varig skade på vegetationen og dermed alvorlig begrænsning i områdernes græsningskapacitet. De planlagte metoder omfatter spiserørsfistulering af et antal får med henblik på botanisk bestemmelse af det foder de har optaget.

Desuden undersøges fårenes gødning for alkaner

INDSATSOMRÅDE	Miljøproblemer/administration
PROJEKTSTØTTE	Kr. 310.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTITTEL	Havforureningens betydning for børns udvikling på Færøerne 123/001-0118
--------------	---

PROJEKTANSVARLIG	Færøernes Sygehusvæsen
------------------	------------------------

PROJEKTFORMÅL	Projektet omfatter 2. fase af et Dancea-finansieret projekt (1996), der skal undersøge de mulige konsekvenser på fostres udvikling fra forurening af marin kost, især grindehval. Projektet baseres på etableringen af en færøsk fødselskohorte på 500 børn og disses mødre. Der bliver indsamlet blodprøver, hårprøver og modermælk fra de 500 kvinder under graviditeten og straks efter fødslen, samt taget prøver af navlesnorsblod fra deres børn. De indsamlede prøver analyseres for kviksølv og POP'er samt for indhold af østrogenlignende stoffer. Desuden bliver der gennemført neuropædiatriske undersøgelser af børnene 10-15 dage efter fødslen. Diverse eksponeringer bliver bestemt ved 18 måneders alderen og sammenholdt med effektundersøgelsen ved to-ugers alderen.
---------------	--

INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 500.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL	Insekter og smådyr i Grønland 123/001-0122
PROJEKTANSVARLIG	Forlaget Atuagkat/Zoologisk Museum
PROJEKTFORMÅL	At samle eksisterende viden fra forskellige videnskabelige tidsskrifter angående insekter, edderkopper og andre smådyr i Grønland i en gennemillustreret felthåndbog beregnet på "menigmand". Bogen skal illustreres med såvel fotos som stregtegninger. Bogen bliver på ca. 300 sider og i håndbogsformat med et oplag på 2.000
INDSATSOMRÅDE	Info og lokal miljøbevidsthed
PROJEKTSTØTTE	Kr. 360.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Felthåndbog

TO UNGE VILDRENBUKKE I TRAV. INDLANDSISEN I BAGGRUNDEN.

FOTO: HENNING THING/POLAR PHOTOS.

PROJEKTTITEL	Naturskole i Grønland 123/001-0124
PROJEKTANSVARLIG	Frank Wille/Nuuk Kommune
PROJEKTFORMÅL	Projektets formål er at fortsætte og udbygge den eksisterende naturskole i Nuuk. Intentionen hermed er at øge interessen for og den generelle viden om naturforhold blandt grønlandske børn og unge. Naturskolen vil fokusere på tanker omkring unødigt spild og bæredygtig udvikling. Desuden vil mulighederne for på sigt at indføre "fjeldbørnehaver" og mere naturaktivitet i skolerne blive undersøgt
INDSATSOMRÅDE	Info/lokal miljøbevidsthed
PROJEKTSTØTTE	Kr. 680.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL	Datering af grænseoverskridende forurening 123/001-0128
PROJEKTANSVARLIG	Odense Universitet, Kemisk Institut
PROJEKTFORMÅL	At demonstrere en ny metode til datering af deposition af forurening i Arktis i perioden 1950 til i dag. Metoden bygger på en samtidig bestemmelse af 14-C indholdet og en eller flere forureningskomponenter i en egnet matrix, som kan være en jordprøve, en sedimentprøve eller en biologisk prøve. Metoden er generel, men tager udgangspunkt i bly, da emissionen af bly siden 1950 er velbeskrevet. Bestemmelsen af 14-C indholdet muliggør en aldersbestemmelse af den pågældende matrix med en nøjagtighed på mindre end et år
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 621.500
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL	Forurening i Terra Nullius 123/001-0129
PROJEKTANSVARLIG	Carl Bro A/S
PROJEKTFORMÅL	At belyse den naturlige nedbrydning af kulbrinte-forurening i Arktis. Projektet tager udgangspunkt i den tidligere nødlandingsbane ved

Marraq, som blev drevet af det amerikanske flyvevåben frem til ca. 1946. Lokaliteten er opbygget af sandede løsjorde, som forurenende olie- og benzinkomponenter kan sive dybt ned i. Ved analyse af jord- og vandprøver kan forureningens udbredelse og nedbrydning vurderes uden "støj" af forurening fra nyere tid, eftersom flyvepladsen ikke har været i anvendelse i mere end 50 år. Desuden udgør området et homogent geologisk miljø uden permafrost, hvilket giver bedre mulighed for at vurdere de kontrollerende faktorer ved naturlig nedbrydning af kulbrinter. En undersøgelse af området viste en række depoter på hver især mellem 50 og 600 olietønder. Olien skønnes at være nedbrudt i en størrelsesorden fra 15 til 2 gange den oprindelige mængde som følge af forvitringsprocesser samt mikrobiel nedbrydning

INDSATSOMRÅDE Miljøproblemer/administration
 PROJEKTSTØTTE Kr. 515.000
 STATUS Afsluttet
 AFRAPPORTERING Teknisk rapport

PROJEKTITTEL **Etablering af monitoringsprogram for rensdyr og moskusokser**
 123/001-0137

PROJEKTANSVARLIG Grønlands Naturinstitut

PROJEKTFORMÅL En af Grønlands Naturinstituts opgaver er at rådgive den grønlandske forvaltning angående en bæredygtig udnyttelse af rensdyr og moskusokser. Projektets formål er således:

- at udvikle og etablere et monitoringsystem for rensdyr og moskusokse i Grønland
- at øge præcisionen i rådgivningen angående en bæredygtig udnyttelse af rensdyr og moskusokse
- at øge den lokale deltagelse i og viden om monitoringsarbejde vedrørende rensdyr og moskusokse
- at øge kompetencen i overvågning af rensdyr og moskusokse ved Naturinstituttet

INDSATSOMRÅDE Biodiversitet
 PROJEKTSTØTTE Kr. 1.800.000
 STATUS Igangværende
 AFRAPPORTERING Publikationssteder ikke fastlagt

PROJEKTTITEL	Indhold af miljøgifte i mallebukker med pilotstudie af kilde 123/001-0145
PROJEKTANSVARLIG	Miljø- og levnedsmiddelstyrelsen, Færøerne
PROJEKTFORMÅL	Målet er at opnå et forbedret talgrundlag til beregning af den humane eksponering for et udvalg af persistente organiske miljøgifte, der skyldes indtaget af havfugle, især mallebukker, der udgør en del af den traditionelle kost. Mallebukken har vist sig at indeholde betydeligt højere koncentrationer af POP'er end andre overvintrende havfugle så som ederfugl, tejt og topskarv. Dette kan hænge sammen med mallebukkens fødevalg. I projektet undersøges koncentrationen af POP'er i henholdsvis unger og voksne mallebukker. Desuden undersøges, hvorvidt der udvises kønsforskelle i disse koncentrationer. Endelig undersøges koncentrationen af POP'er i mallebukkens fødeemner
INDSATSOMRÅDE	Grænseoverskridende forurening
PROJEKTSTØTTE	Kr. 345.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Artikler i de færøske tidsskrifter "Frøði" og "Føroya Umhvørvi i tølum" samt i internationale tidsskrifter
PROJEKTTITEL	Annonceudgifter i forbindelse med AMP-V ansøgningsrunde 2000 129-0154 m.m.
PROJEKTANSVARLIG	Miljøstyrelsen
PROJEKTFORMÅL	At få bragt annonceteksten angående indkaldelse af ansøgninger til år 2000 under Det Arktiske Miljøprogram – Videnopbygning i henholdsvis to grønlandske aviser (AG Grønlandsposten og Sermitsiak) og to aviser på Færøerne (Dimmalettung og Sosialurin) samt i Ingeniøren, Magisterbladet og Polarfronten
INDSATSOMRÅDE	Administration
PROJEKTSTØTTE	Kr. 48.049
STATUS	Afsluttet
AFRAPPORTERING	Ingen

7. Det Arktiske Miljøprogram – konkrete tiltag

Aktiviteterne i dette delprogram iværksættes som hovedregel inden for rammerne aftalt med Grønlands Hjemmestyre og andre instanser med ansvar for eller indflydelse på miljøtilstanden i Grønland og Arktis som helhed. Initiativerne kan have karakter af videnopbygning, fysiske anlæg, informationsaktiviteter, administrative værktøjer m.m.

Der kan ydes støtte til projekter, der sigter på at bevare det lokale miljø, fremme miljøbevidstheden og miljøindsatsen og sikre en bæredygtig erhvervs- og samfundsudvikling. Der fokuseres på udvikling af relevante tekniske løsninger på specifikke arktiske miljøproblestillinger i Grønland, som opstår med den samfundsmæssige udvikling, såsom bl.a. sikring af rent drikkevand, tidssvarende affaldshåndtering, energibesparende foranstaltninger og tidssvarende energiproduktion samt etablering af planlægningsgrundlag for egentlige sammenhængende sektorindsatser.

7.1. AMP-K PROJEKTLISTE

PROJEKTTITEL	Emissionsmålinger på Qaqortoq forbrændingsanlæg 123/001-0053
PROJEKTANSVARLIG	Teknologisk Institut
PROJEKTFORMÅL	Kontrol af emissionen fra nyt affaldsforbrændingsanlæg.
INDSATSOMRÅDE	Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE	Kr. 30.000
STATUS	Asluttet
AFRAPPORTERING	Notat til brug for Hjemmestyrets miljøadministration og driftherren Qaqortoq Kommune.
PROJEKTTITEL	Dancea relationsdatabase 123/001-0144
PROJEKTANSVARLIG	Mogens Nielsen, rådgivende ingeniør
PROJEKTFORMÅL	Projektet omfatter opbygning af en relationsdatabase tilpasset projekter under Dancea. Databasen skal dække Miljøstyrelsens kontor for nordsamarbejdes behov for statistisk behandling af en række

nøgleoplysninger fra Dancea-projekterne. Herudover indeholder databasen kvalitative beskrivelser af projekterne til brug for Dancea-årsrapporterne.

INDSATSOMRÅDE Administration
PROJEKTSTØTTE Kr. 350.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Database implementeret i administrationen af Dancea

PROJEKTTITEL **Lokalt engagement i forvaltningen af de naturgivne ressourcer**
123/001-0151
Sisimiut Kommune

PROJEKTANSVARLIG Dette projekt sigter på med udgangspunkt i det lokale samfund at nå
PROJEKTFORMÅL til enighed om de levende ressourcers størrelse. På baggrund af den lokale forankring vurderes det, at det fælles udgangspunkt kan danne baggrund for fastlæggelse af en bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer i området.

INDSATSOMRÅDE Biodiversitet/Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE Kr. 500.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING En rapport med en oversigt over eksisterende nedskreven viden om lokalområdets levende ressourcer samt en beskrivelse af arbejdet med indsamling af lokal viden.

PROJEKTTITEL **Etablering af energistatistik i Grønland.**
123/001-0161

PROJEKTANSVARLIG Grønlands Statistik
PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at etablere en tværgående og systematisk opbygget energistatistik i den grønlandske institution Grønlands Statistik. Statistikken vil kunne blive et væsentligt instrument ved vurderinger af kommende initiativer til opfyldelse af lokale og internationale energipolitiske målsætninger.

INDSATSOMRÅDE Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE Kr. 657.875
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING En oversigt over statistikken på energiområdet. Interne system-

beskrivelser. Offentliggørelse af Grønlands Statistik publikation med energistatistik.

PROJEKTITTEL	Informationskampagne Cites 123/001-0167
PROJEKTANSVARLIG	Ornis Consult
PROJEKTFORMÅL	Projektets formål er at øge viden om CITES-reglerne hos turister og andre rejsende i Grønland samt i udsalgsstederne for grønlandsk kunsthåndværk. Projektet skal endvidere komme med forslag til og hjælpe med implementering af en bedre administration af CITES-reglerne.

HAVNEN I QEQERTARSUAZIAAT/FISKENÆSSET MELLEEM NUUK OG PAAMIUT.

FOTO: FRANK SONNE.

INDSATSOMRÅDE Biodiversitet/lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE Kr. 534.945
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING En rapport om den hidtidige grønlandsk/danske administration af CITES-reglerne og forslag til justeringer af samme samt forslag til informationskampagne. Gennemførelse af en informationskampagne i Grønland.

PROJEKTTITEL **Opdatering og udbygning af planlægningsgrundlaget på energiområdet i Grønland**
123/001-0168

PROJEKTANSVARLIG Direktoratet for Boliger og Infrastruktur
PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at opdatere og udbygge det eksisterende planlægningsgrundlag på energiområdet til brug for vurdering af sektorens udbygning og vurdering af projekter med relation til den kommende renoveringsindsats og energieffektivisering.

INDSATSOMRÅDE Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE Kr. 1.300.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Tre fase-rapporter som inkluderer forslag til handlingsplan for energiområdet.

PROJEKTTITEL **Biobasis Zackenberg**
123/001-0173

PROJEKTANSVARLIG Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Arktisk Miljø
PROJEKTFORMÅL Projektet er en videreførelse af et delelement af det samlede langsigtede Zackenberg Zero-program, som startede i 1994. Zero-programmet tjener som reference for andre undersøgelser i det arktiske område, som det internationale Arctic Monitoring and Assessment Program og andre undersøgelser med relation til biodiversitet og klima. Nærværende tilsagn omfatter feltsæsonerne 2000 og 2001.

INDSATSOMRÅDE Biodiversitet og klimaændringer
PROJEKTSTØTTE Kr. 2.203.000
STATUS Igangværende
AFRAPPORTERING Dansk Polarcenters årsrapporter samt Zero-database.

PROJEKTTITEL	Etablering af forbrændingsanlæg 123/001-0078
PROJEKTANSVARLIG	Direktoratet for Miljø og Natur / Ammassalik Kommune
PROJEKTFORMÅL	Projektet er en fortsættelse og opfølgning på tidligere støttede projekter omhandlende både udarbejdelse af en samlet handlingsplan for affaldsbortskaffelse i Grønland og etablering af konkrete affaldsbehandlingsanlæg i andre kommuner. Dette projekt omfatter etablering af et affaldsforbrændingsanlæg, som i størrelse er væsentligt mindre end de to tidligere støttede anlæg i henholdsvis Qaqortoq og Sisimiut. Den samlede etableringssum er budgetteret til godt 10 mill. kr., der som udgangspunkt finansieres med 50% støtte fra den grønlandske landskase og 50% fra kommunen. Dancea-støtten anvendes til at nedbringe den kommunale andel.
INDSATSOMRÅDE	Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE	Kr. 970.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Myndighedsgodkendelse fra lokale myndigheder og idriftsætning af anlæg.
PROJEKTTITEL	Opdatering og udbygning af planlægningsgrundlaget for drikkevandsforsyningen i Grønland 123/001-0192
PROJEKTANSVARLIG	Grønlands Energiforsyning
PROJEKTFORMÅL	Formålet med projektet er at tilvejebringe et planlægningsgrundlag for en hensigtsmæssig prioritering af de kommende års store investeringer på vandforsyningsområdet samt at medvirke til en hensigtsmæssig implementering af de ændrede krav til drikkevandskvalitet, som følger af EU's drikkevandsdirektiv.
INDSATSOMRÅDE	Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE	Kr. 1.200.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Projektreporter til brug for Grønlands Energiforsynings drift af vandforsyningen og anlægsplanlægning.

PROJEKTTITEL	Styrkelse af miljøadministrationen i grønlandske kommuner. 123/001-0193
PROJEKTANSVARLIG	Kanukoka. De grønlandske kommuners landsforening.
PROJEKTFORMÅL	Formålet med projektet er at afprøve mulighederne for anvendelse af tilstedeværende arbejdskraft ved etablering af fjernarbejdspladser i det kommunale system. Forsøget vil blive anvendt til at undersøge forskellige forhold i kommunerne omkring drift og administration af affaldsbortskaffelse.
INDSATSOMRÅDE	Lokalt miljøprojekt
PROJEKTSTØTTE	Kr. 400.000
STATUS	Igangværende
AFRAPPORTERING	Intern afrapportering i KANUKOKA samt orientering til Miljøstyrelsen om projektets forløb.

8. De oprindelige folks sekretariat (IPS) og NGO'er med tilknytning til Arktis

Dancea-støtten til de oprindelige folk i Arktis omfatter både tilskud og afholdelse af udgifter til inddragelse af de oprindelige folks organisationer i internationalt miljøsamarbejde samt støtte til konkrete projekter. Støtten omfatter bl.a. bistand til oprindelige folk i den arktiske del af Rusland i deres bestræbelser på at opnå tålelige miljøforhold.

Endvidere afholdes der udgifter til drift af de oprindelige folks sekretariat, der har til formål at inddrage og bistå de oprindelige folks organisationer (ICC, Same Rådet, RAIPON og AIA) i det arktiske miljøsamarbejde.

Der ydes støtte til NGO'ere med tilknytning til Arktis med henblik på fremme af en bæredygtig udvikling samt miljø- og naturbevarelse. Her lægges særlig vægt på at støtte udviklingen blandt de oprindelige folk i Rusland.

8.1. PROJEKTLISTE

PROJEKTTITEL	Støtte til IPS-sekretariatet 1999 (Indigenous Peoples' Secretariat) 123/001-0011/99
PROJEKTANSVARLIG	Grønlands Hjemmestyre
PROJEKTFORMÅL	Sekretariatets hovedopgave er at sikre, at relevante mødedokumenter og rapporter distribueres til de oprindelige folks organisationer samt at bistå med udformningen af konkrete bidrag fra disse organisationer, således at de oprindelige folks synspunkter kan indgå i AEPS-beslutningsprocessen. Formidling af viden og øget miljøbevidsthed om arktiske miljøforhold til de oprindelige folk i Arktis samt at understøtte det fortsatte arbejde med de oprindelige folks traditionelle viden, er endvidere en hovedopgave for sekretariatet
INDSATSOMRÅDE	Oprindelige folk/NGO'er
PROJEKTSTØTTE	Kr. 2.888.000
STATUS	Igangværende

AFFALDSTRANSPORT I QEERTARSUATSIAAT. FOTO: FRANK SONNE.

PROJEKTITTEL **CHUM-møde Hundested 1999**

123/001-0156

PROJEKTANSVARLIG IWGIA

PROJEKTFORMÅL Konference om miljø og oprindelige folk i Rusland

INDSATSOMRÅDE Oprindelige folk/NGO'er

PROJEKTSTØTTE Kr. 40.350

STATUS Igangværende

PROJEKTITTEL **Drift af Natur og Folk i Nords sekretariat 1999 samt støtte til projekter**

123/000-0010/99

PROJEKTANSVARLIG Natur og Folk i Nord

PROJEKTFORMÅL Dancea-programmets støtte til komiteen Natur og Folk i Nord
anvendes hovedsagelig til drift af sekretariatet

INDSATSOMRÅDE Oprindelige folk/NGO'er

PROJEKTSTØTTE Kr. 145.750

STATUS Igangværende

PROJEKTTITEL **Review of the current policy of environmental protection in the Arctic**
123/000-0137

PROJEKTANSVARLIG ACOPS

PROJEKTFORMÅL Dancea støtte til ACOPS anvendes til implementering af et projekt i den nationale russiske handlingsplan for beskyttelse af det arktiske miljø fra landbaserede aktiviteter

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening

PROJEKTSTØTTE Kr. 216.000

STATUS Igangværende

PROJEKTTITEL **Main sources of environmental protection in the Russian Federation**
123/000-0139

PROJEKTANSVARLIG ACOPS

PROJEKTFORMÅL Dancea støtte til ACOPS anvendes til implementering af et projekt i den nationale russiske handlingsplan for beskyttelse af det arktiske miljø fra landbaserede aktiviteter

INDSATSOMRÅDE Grænseoverskridende/regional forurening

PROJEKTSTØTTE Kr. 288.000

STATUS Igangværende

PROJEKTTITEL **Fact Finding mission**
123/034-0002

PROJEKTANSVARLIG TGK Consult

PROJEKTFORMÅL Projektets formål er at foretage en fact finding mission til et nærmere begrænset område i den arktiske del af Rusland for at identificere mål og midler, der kan fremme en bæredygtig udvikling for de russiske oprindelige folk. Det specifikke formål er at gøre Miljøstyrelsen i stand til at identificere projekter, der på en effektiv måde retter sig mod de miljøproblemer, der truer de oprindelige folks traditionelle levevis i den arktiske del af Rusland.

INDSATSOMRÅDE Oprindelige folk/NGO'er

PROJEKTSTØTTE Kr. 381.410

STATUS Igangværende

PROJEKTTITEL	Evaluering af IPS-sekretariatet
	123/001-0191
PROJEKTANSVARLIG	COWI
PROJEKTFORMÅL	IPS blev oprettet i 1993, og derfor ses der et behov for at foretage en evaluering, dels i relation til dets oprindelige mandat og dels i lyset af den udvikling, der har fundet sted siden oprettelsen.
INDSATSOMRÅDE	Oprindelige folk/NGO'er
PROJEKTSTØTTE	Kr. 350.000
STATUS	Igangværende
PROJEKTTITEL	Afslutning af rejseregnskab 1998
PROJEKTANSVARLIG	ICC
PROJEKTFORMÅL	Støtte til ICC til deltagelse i det arktiske miljøsamarbejde
INDSATSOMRÅDE	Oprindelige folk/NGO'er
PROJEKTSTØTTE	Kr. 157.782
STATUS	Igangværende

“KLAR TIL AFGANG” MED CHARTER HELICOPTER. QEQERTARSUATSIAAT. FOTO: FRANK SONNE.

9. Bilag

9.1. FORKORTELSER OG FORKLARINGER

- AEPS Arctic Environmental Protection Strategy. Strategi om beskyttelse af miljøet i Arktis vedtaget af de otte arktiske lande USA, Canada, Danmark, Norge, Sverige, Finland, Rusland og Island på Rovaniemi-konferencen i 1991
- AIA Aleut International Association er en NGO-organisation der repræsenterer Aleuterne i USA og Rusland
- ACOPS Advisory Committee on Protection of the Sea er en global NGO-organisation, der beskæftiger sig med beskyttelse af havmiljøet
- AMAP Arctic Monitoring and Assessment Programme. Programmets formål er at overvåge niveauerne af forurening i alle dele af det arktiske miljø og at undersøge effekterne heraf, samt at kortlægge transportvejene til Arktis og i Arktis. Endvidere at dokumentere udviklingen i forureningstilstanden i Arktis og at udarbejde statusrapporter herom, samt rådgive regeringerne om iværksættelse af miljøforanstaltninger i Arktis
- AMP Det Arktiske Miljøprogram støtter projekter, der genererer og dokumenterer ny viden af betydning for løsning af miljøproblemer i arktiske samfund. Projekterne skal derved bidrage til en miljømæssig bæredygtig samfundsudvikling i Arktis, primært i den danske del af Arktis. Herudover støtter Det Arktiske Miljøprogram initiativer, der sigter på at forbedre og bevare det lokale miljø og fremme miljøbevidstheden i Grønland.
AMP-V (Vidensopbygning): Har et årligt opslag i december, hvor alle kan ansøge om midler.
AMP-K (konkrete tiltag): Projekter der som hovedregel er aftalt med lokale myndigheder eller virksomheder, institutioner og lignende

- CAFF Conservation of Arctic Flora and Fauna blev oprettet i 1991. Programmets formål er at bevare arktiske flora- og faunaarter, deres diversitet og levesteder samt beskytte det arktiske økosystem. Endvidere skal CAFF samarbejde om en mere effektiv forskning, bæredygtig udvikling og naturbevaring.
- DANCEA Dancea (Danish Cooperation for Environment in the Arctic) er en af de tre bistandsprogrammer under miljø-, freds- og stabilitetsrammen
- DGI Det dansk-grønlandske initiativ er et projekt, der støtter de oprindelige folk i Rusland
- ICC Inuit Circumpolar Conference er en NGO-organisation, der repræsenterer inuitter i Canada, Grønland, USA og i Rusland (Chukotka).
- IPS Indigenous Peoples Secretariat. Sekretariatet blev etableret i 1993. Sekretariatets formål er at støtte de oprindelige folks organisationer (ICC, AIA, RAIPON og Samerådet), så de kan deltage aktivt i det arktiske miljøsamarbejde.
- IWGIA International Working Group for Indigenous Affairs er en global NGO-organisation, der samler data om oprindelige folk og udgiver diverse publikationer.
- MIFRESTA Miljø, freds- og stabilitetsrammen afløste MIKA-rammen (Miljø- og katastroferammen), der blev oprettet i 1993 som opfølgning på FNs konference om miljø og udvikling i Rio de Janeiro i 1992.
- NFN Natur og Folk i Nord er en arktisk NGO-organisation, der støtter de oprindelige folk i Nord.
- PAME Protection of the Arctic Marine Environment blev oprettet i 1993. Programmets formål er at vurdere de foranstaltninger, der er nød-

vendige for at beskytte det arktiske havmiljø mod forurening fra skibsfarten, off-shore-industrien samt fra landbaserede aktiviteter.

RAIPON Russian Association of Indigenous Peoples of the North er en NGO-organisation, der repræsenterer 29 oprindelige folks organisationer i Rusland.

9.2. OPLYSNINGER OM DANMARKS MILJØBISTAND

Delstrategi vedrørende indsatser til beskyttelse af det arktiske miljø, Miljøministeriet 1994.

Natur- og Miljøpolitisk redegørelse, Miljø og Energiministeriet, 1999.

Betænkning nr. 1252 Danmarks Internationale indsats, regeringens handlingsplan for den nye internationale miljø- og katastroferamme, juni 1993.

Strategi for Miljøbistand til udviklingslande under Miljø- og katastroferammen, Udenrigsministeriet, Miljø- og Energiministeriet, 1996.

Det arktiske miljøprogram, ansøgningsmateriale til Det arktiske miljøprogram, vejledning og diskette, Miljøstyrelsen, Kontoret for Nordsamarbejde og Miljøeksport, 1999

"Et dansk bidrag til en renere klode", Miljø- og Energiministeriet, Miljøstyrelsen 1999

"A Danish contribution to a cleaner World", Ministry of Environment and Energy, Danish EPA 1999

"MiljøDanmark", nr. 6 "Dansk miljøbistand" 1999

Miljøindsatsen i Arktis. Rapport fra Miljøstyrelsen, 1998

Danceas danske hjemmeside: <http://www.mst.dk/dancea>

Danceas engelske hjemmeside: <http://www.mst.dk/dancea-uk>

Dansk Polarcenters hjemmeside: <http://www.dpc.dk/>

AMAPs hjemmeside: <http://www.grida.no/amap/>

Arktisk Råd hjemmeside: <http://arctic-council.usgs.gov/>

Indigenous Peoples Secretariat: <http://www.arcticpeoples.org>

Nærmere oplysninger om rapporterne, herunder hvorledes de rekvireres, kan fås ved henvendelse til Det Arktiske Miljøsekretariat på telefon 32 88 01 19.

9.3. DET RÅDGIVENDE UDVALG FOR ARKTIS 1999

Rektor Claus Andreasen, formand
Universitet i Nuuk

Projektkoordinator Maria Dam
Miljø- og Levnedsmiddelstyrelsen på Færøerne

Konsulent Finn Lyng
Sagkyndig i grønlandske forhold
Grønlands Hjemmestyre

Direktør Jacob Janussen
KANUKOKA

Statsbiolog Hanne Petersen
Danmarks Miljøundersøgelser
Afd. for arktisk miljø

Professor Jan Sørensen
Den Kongelige Veterinær- & Landbohøjskole
Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd

Akademiingeniør Henrik Nørrelund Mai
Nellemann, Nielsen & Rauchenberger A/S
Akademiet for de Tekniske Videnskaber

Lektor Christian Lohse
Odense Universitet
Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

Professor Phillippe Grandjean
Odense Universitet
Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd

Direktør Martin Ghisler
Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland
Danmarks & Grønlands Geologiske Undersøgelser

Journalist Anne-Marie Mikkelsen
WWF Verdensnaturfonden

9.4. KOORDINATIONSGRUPPEN FOR AMAP 1999

Kontorchef Lars Moseholm, formand
Miljøstyrelsen

Konsulent Ole Samsing
Udenrigsministeriet

Konsulent Kirsten Trolle
Statsministeriet

Embedslæge Anders Carlsen
Embedslægerne i Viborg Amt

Seniorrådgiver Jørgen S. Søndergaard
Grønlands Hjemmestyre

Afdelingsleder Jacob Pauli Joensen
Levnedsmiddelstyrelsen, Tórshavn

Lektor Jens C. Hansen
Aarhus Universitet

Statsbiolog Hanne Petersen
Danmarks Miljøundersøgelser

Seniorforsker Niels Zeuthen Heidam
Danmarks Miljøundersøgelser

Seniorforsker Marianne Cleemann
Danmarks Miljøundersøgelser

Programleder Asker Aarkrog
Forskningscenter Risø

Fuldmægtig Birte Rindom, næstformand
Miljøstyrelsen

Cand. scient. Ulrik Torp
Miljøstyrelsen

Cand. scient. Kjeld F. Jørgensen
Miljøstyrelsen

Cand.med.vet. Linda Bagge
Miljøstyrelsen

Sekretariatsleder Thomas Berg
Dansk Polarcenter

Registreringsblad

UDGIVER	Miljø- og Energiministeriet. Miljøstyrelsen, Strandgade 29, 1401 København K, telefon 32 66 01 00, telefax 32 66 04 79. http://www.mst.dk		
UDGIVELSEÅR	2000		
TITEL	Miljøindsatsen i Arktis 1999		
UNDERTITEL	Aktiviteter støttet af DANCEA		
UDFØRENDE INSTITUTION(ER)	Miljøstyrelsen		
RESUMÉ	Beretningen for 1999 indeholder en gennemgang af aktiviteter og initiativer, der er støttet over Dancea-rammen. Beretningen indeholder endvidere et tema om det globale ansvar og affaldsbehandling i Grønland.		
EMNEORD	Arktis; støtteordninger; projekter; oprindelige folk; Grønland; naturressourcer; AMAP		
ANDRE OPLYSNINGER	Omslagsfoto: US Geological Survey Eros. Alaska Field Service.		
MD./ÅR FOR REDAKTIONENS AFSLUTNING	December 2000	SIDEANTAL	80
FORMAT	A5	OPLAG	1.300
TRYK	Saloprint A/S	ISBN	87-7944-250-1
	ISSN:	PRIS	gratis
KAN REKVIRERES I	Miljøbutikken, Læderstræde 1-3, 1201 København K telefon 33 95 40 00, telefax 33 92 76 90, e-post butik@mem.dk		

